

Η ΝΕΑ

ΖΩΗ

ΠΕΡΙΤΑ ΔΕ ΠΙΣΤΕΙΣ ΖΑΓΟΥΡΑΚΙΣ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

ΕΤΟΣ Α΄

ΜΑΪΟΣ 1905

ΑΡΙΘ. 9.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

ΠΑΡ' ΟΜΗΡΩ

Α΄

Α Ὀμηρικὰ ἔπη εἶναι κάτοπτρον μακρὰς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναπτύξεως, εἶναι κορυφωμα πολιτισμοῦ μακραίωνος τινος περιόδου καθ' ἣν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἐγαλουχήθη ὡς βρέφος, ἐλικνίσθη ὡς παιδίον καὶ αὐξηθὲν ἐμεγαλύνθη εἰς τέλειον καὶ μοναδικῆς ρώμης ἄνδρα. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι οἱ τῆς Ὀμηρικῆς ἐποποιῆς ἥρωες ἐξαιροῦσι τῶν προγενεστέρων τὴν γενναιότητα, ἀλλὰ καὶ οὗτοι δὲν φαίνονται πολὺ ὑστεροῦντες οὐ μόνον κατὰ τὰς σωματικὰς ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ψυχικὰς ἀρετάς. Ἴσως δὲ κατ' αὐτὰς φαίνονται ὑπερβαίνοντες καὶ αὐτοὺς τοὺς προγόνους. Τὰς ψυχικὰς λοιπὸν ταύτας ἀρετὰς ἀναγινώσκων τις τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα ἀνευρίσκει κατὰ πάντα ἀμέμπτους καὶ ἀξιομιμήτους, ἐπειδὴ αὐταὶ δὲν χαρακτηρίζουσι μόνον ὀρισμένην ἐποχὴν ἀλλὰ καὶ διαπλάττουσι τὸ ἀνθρώπινον ἦθος. Διότι ἐν αὐταῖς διαλάμπουσι παντοῖαι κοινωνικαὶ ἰδέαι, ἐμφανίζεται ἀκέραιος ἠθικὸς κόσμος, προβάλλεται ἀνυπέροβλητον πρότυπον καὶ ἰδεώδες ἀπαύγασμα ποικίλων ἀνθρωπίνων υποχρεώσεων πρὸς τε τὸ θεῖον καὶ τοὺς θεσμούς αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ἐν αὐταῖς ἀπαυγάζει ἄκρα εὐσέβεια πρὸς τὸν Θεόν, ἀκήρατος πρὸς τὴν πα-

τριδα ἀγάπη, ἐνθεος πρὸς εὐποίαν ζῆλος, ὑπακοὴ νόμιμος πρὸς τοὺς ἄρχοντας καὶ σέβας ἀπεριόριστον πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς γέροντας. Ἐν τῇ Ὀμηρικῇ ποιήσει τὰ κοινωνικὰ καθήκοντα ἀποτελοῦσι σεμνὸτατον διάδημα, τὸ ὁποῖον περικοσμοῦσι δίκην ἀδαμάντων, ἡ φιλάνθρωπία, ἡ φιλοφροσύνη, ἡ φιλοξενία καὶ κόσμος ὅλος ἀρετῶν καὶ αἰσθημάτων τρυφερῶν καὶ γλυκυθύμων τὰ ὁποῖα γοητεύουσιν ὡς ἡδύμολπος ὦδὴ τὸν ἀναγνώστην καὶ παρατηρητὴν αὐτῶν.

Ἐνα λοιπὸν ἀδάμαντα θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἐπιδείξωμεν τοῖς φίλοις ἡμῶν ἀναγνώσταις οὐχὶ ὡς ἱερόσυλοι περιαιροῦντες αὐτὸν, ἀλλ' ὡς εὐλαβεῖς λάτραι τῆς Ὀμηρικῆς Μούσης ἀπτόμενοι αὐτοῦ. Εἶναι δὲ ὁ ἀδάμας οὗτος ἡ φιλοξενία. Πόσον ἀναγκαῖα εἰς τὴν κοινωνίαν, ὠφέλιμος εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ἀπαραίτητος εἰς τὸν κόσμον εἶναι ἡ υποχρέωσις αὐτῆς μαρτυροῦσι τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη.

Ὁ Ἕλληγ ὡς καὶ οἱ Φοῖνικες, ὑπῆρξεν ἐκ παλαιάτης ἐποχῆς ἀποδημητικὸς λαός, ὡς τοιοῦτος δὲ εἶχεν ἀνάγκην φιλοξενίας ὅπως ἀπαλλαγῆ τῆς πλάνης καὶ ἀνακουφισθῆ ἐκ τῆς ταλαιπωρίας βίου ἀσταθοῦς καὶ πολυκύμονος. Διὰ τοῦτο ὑπὲρ πάντα ἄλλον λαὸν ἐθεώρησε τὸ ἀνθρώπινον τοῦτο καθήκον ἱερὸν καὶ ἀπαραβίαστον καὶ ἵνα προσδώσῃ εἰς αὐτὸ κύρος ἰσχυρὸν περιέβαλε μὲ θρησκευτικὸν τύπον. Οὕτω λοιπὸν ἡ φιλοξενία ἀπέτελεσέ ἰδιάζον γνῶρισμα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ ἐν τοῖς Ὀμηρικοῖς ἔπεσιν ἀνομολογεῖται ἡ ἱερότης αὐτοῦ καὶ καθιεροῦται ἀπαρέγκλιτος ἡ ἐκπλήρωσις αὐτοῦ. Τίς ἐτόλμα νὰ περιφρονήσῃ συνήθειαν ἣτις κατέστη ἱερώτατος θεσμὸς τοῦ ἔθνους; τίς ἠδύνατο νὰ καταπατήσῃ παρακαταθήκην, ἣν ἐφρούρει αὐτὸς ὁ ὕπατος τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων πατήρ; τίς ἠρνεῖτο νὰ ἀποδώσῃ τὴν φιλοξενίαν εἰς πλανώμενον ἐπαίτην ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸν Ὀμηρικὸν στίχον:

«Όλοι θεοὺ εἶναι παῖδιά καὶ ξένοι καὶ ζῆτιανοί. Καὶ οἱ θεοὶ χιλίων λογίων ἀλλάζουν τὴν μορφήν τῶν κ' ἐδῶ καὶ 'κεῖ γυρίζουσι ὅτι γῆ πάν ξενωπάτας».

Μεγάλῃ λοιπὸν ἐφροδεῖτο τῶν θεῶν τὴν ὀργὴν ἐκεῖνος ὅστις παρημέλει νὰ ἐκτελέσῃ καθήκον, οὐ μέγιστος ἔφορος ἐθεωρεῖτο ὁ παγκρατὴς Ζεὺς. Ἐντεῦθεν ἡ φιλοξενία κατέστη διὰ τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν υποχρεωτικὴ ἀνάγκη, ἐπειδὴ ἐξαιρεται δι' αὐτῶν καὶ παρίσταται εὐδαίμων ὁ σεβόμενος καὶ πιστότατα ἐκτελῶν τὴν φιλόφρονον ταύτην πράξιν, κολάζεται δὲ καὶ τιμωρεῖται ἀπηνῶς ὁ παρορῶν καὶ ἀδιάφορος διατελῶν πρὸς τὴν κοινωτικὴν ταύτην υποχρέωσιν. Ἐξαιρετικῆς λοιπὸν εὐλαθείας ἐτύγχανεν ἡ λαμπρὰ αὕτη συνήθεια καὶ εἶχε καθιερωθεὶ νόμος ἱερὸς καὶ ἀπαράβατος ἐν τῇ συνειδήσει τῶν Ἑλλήνων πάντων.

Ἄλλ' εἰσέλθωμεν χειραγωγούμενοι ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου εἰς τὸ καλλιμάρμαρον τῆς ἀρχαιότητος μέγαρον (ἂν καὶ ἡ ὀνομασία αὕτη εἶναι πῶς ἀναχρονισμὸς ἐπειδὴ μᾶλλον εἰσῶν τότε ἢ καλλιμάρμαρα ὑπῆρχον μέγαρα) καὶ ἄς εἰσχωρήσωμεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς φιλοξενίας, ἵνα γνωρίσωμεν τὰς πολλαπλὰς καὶ ποικίλας αὐτῆς διατυπώσεις, τὴν ἐξ ἠθικοῦ μεγαλείου συνισταμένην ἐπίπλωσιν αὐτῆς καὶ τὰ θεμελιώδη δόγματα αἵτινα πρεοθεύει ἡ θεοπεσία αὕτη τῶν Ἑλλήνων χαρακτηρηστικότης.

Καὶ ἂν ἐξετάσωμεν τὰ δύο μεγάλα περίπτερα εἰς ἃ διανέγεται ὁλόκληρος ὁ Ὀμηρικὸς κόσμος, τὴν Ἰλιάδα καὶ Ὀδυσσεύειαν, θὰ παρατηρήσωμεν ἐπὶ τῇ φιλοξενίας κατέχει μέγαν χῶρον ἐν τῇ ἠθικῇ τῆς Ὀδυσσεύειας δικόσμων, διπλάσιον καὶ πλέον ἢ ἐν τῇ Ἰλιάδι. Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι φυσικὸν καὶ οὐδένα διεγείρει θαυμασμὸν οὐδὲ ἐμψαίνει ἀλλόκοτον τινα καὶ παράδοξον ὄψιν, ἐπειδὴ ἡ τῆς Ὀδυσσεύειας ὑπόθεσις σιτηρίζεται ἐπὶ ἠθικῶν μᾶλλον βράσεων ἢ ἢ τῆς Ἰλιάδος, ἐν ἣ περιλαμβάνονται εὐκλεῆ ἠρώων κατορθώματα. Καὶ δὲ ἀρνεῖται τις ὅτι κοί τῆς Ἰλιάδος ἡ βία εἶναι ἠθικῆ, ἀλλ' ἡ ἠθικὴ αὐτῆς ἀρχή, περιορίζεται εἰς μίαν καὶ μόνην ἰδέαν, τὴν τῆς φιλίας, ἐν ᾗ ἐν τῇ Ὀδυσσεύειᾳ ἀναδύεται χορεία ὁλόκληρος ἀρετῶν καὶ προσβάλλει πολυπληθῆς ἀκολουθία σεμνῶν καὶ αἰθεριῶν θεοτήτων, αἵτινες καθιστῶσιν αὐτὴν ἀκένωτον πηγὴν ἠθικῶν διδαγμάτων καὶ ἀειδαλῆ παράδεισον, ἐνθα φύονται καὶ κοσμοῦσιν ἀγλαόκαρπα δένδρα τοῦ κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ τῶν ἀνθρώπων βίου. Πᾶς δὲ περὶ τοῦτου ἔπαινος ἢ μᾶλλον προσπάθεια τῆς διὰ λόγου παραστάσεως τοῦ μεγαλείου καὶ τοῦ ἀμυράντου κάλλους τοῦ τοιούτου φυτωρίου εἶναι ἀντικρὺς μεταίονία καὶ βάλλομεν ἵνα εἰπώμεν κατ' ἐκεῖνον, ἐτήσια βέλη κατὰ τοιούτου σκοποῦ.

Διό, καὶ διὰ τὴν ἀναγνώσθη καὶ διὰ πάντα ἀρχαίφιλον προτιμότερον εἶναι νὰ ἀνοιχθῇ ἡ Ὀμηρικὴ τῆς φιλοξενίας αἴθουσα ἵνα καταστῇ ἀντιληπτὴ δ' ἰδίας παρατηρήσεως ὁ μεγαλοπρεπὴς καὶ πολυποίκιλος αὐτῆς στολισμὸς.

Ἀκολουθήσωμεν λοιπὸν τὴν πάνοπλον Ἰλιάδα ἵνα εἰσαγάγῃ ἡμᾶς εἰς τὸ εὐρύχωρον αὐτῆς μέγαρον, ἀφοῦ ζητήσωμεν συγγνώμην παρὰ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς

Ὀδυσσεύειας, ἵνα ἐπιτρέψῃ ἡμῖν τῆς πρεσβυτέρας τὴν προτίμησιν καὶ παρακαλέσωμεν ἅμα νὰ μᾶς συνοδύσῃ ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν νὰ τιμήσωμεν καὶ ταύτην βραδύτερον. Καὶ ποιούμεθα τοιαύτην προτίμησιν ἐπειδὴ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι οὐδένα διατρέχομεν κίνδυνον νὰ υποστῶμεν ἐπίπληξιν ἐκ μέρους αὐτῆς, ἅτε νεωτέρας, ἢ νὰ προκαλέσωμεν δυσἀρέσκειαν ἢ μορφασμὸν ἐστὼ καὶ νευρικόν. Διότι ἡ εἰρηρικὴ καὶ ἡρεμὸς αὐτῆς παράστασις ἐξασφαλίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης τοιαύτης ἐπιθέσεως ἢ μεμφμοιρίας καὶ μάλιστα ἀφοῦ ἔχομεν ὑποδοχέα τὴν ἀρεμάνιον καὶ πολεμικὴν Ἰλιάδα. Ὡς δὲ εἶπον προηγουμένως ἡ παρθένος αὕτη ἀσχολουμένη εἰς τὸ πολεμικόν στάδιον δὲν εὔρε καιρὸν νὰ καλλιέργησιν καὶ ἀναπτύξῃ τῆς εἰρήνης τὰ ἔργα, διὸ πολὺ σπανίως καὶ ὀσάκις ἐπιτρέπει τοῦτο ἡ αἰμοδότης Ἐνώ ἀνοίγει τὴν αἴθουσαν αὐτῆς πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ξένων. Ἄλλὰ δέον νὰ παραδεχθῇ τις ὅτι μεθ' ὅλον τὸν φιλοπῆλεμον καὶ ἀρρενωπὸν αὐτῆς χαρρακτικὴ παρίσταται κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ ξένου ἀρκούντως καλλιπρόσωπος καὶ φιλομειδῆς παρθένος μᾶλλον πρὸς Ἐστιάδα ἢ πρὸς τὴν Ἄρτεμιν ὁμοιάζουσα.

Ἐν τῇ περικαλλεῖ λοιπὸν καὶ φιλοξενίᾳ τῆς Ἰλιάδος αἰθούσῃ εὐρίσκομεν τὸν Δία τὸν προστάτην τῶν ξένων καὶ τὸν ἀμειλίκτον διώκτην τῶν μικρόντων τὴν φιλόξενον τῆς ὑποδοχῆς αἴθουσαν δι' ἀσεβοῦς καὶ ἀνοσίας πράξεις, παρκαλούμενον ὑπὸ τοῦ Μενελάου νὰ τιμωρήσῃ τὸν ἀρπαγῆ τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἀλέξανδρον οὕτως:

«Θεὲ μου παντοκράτορα, νὰ γδικηθῶ μου δῶσε ἐκεῖνον ποῦ μοῦ ἔκαμε τὴν ἀτιμία πρώτος γὰ νὰ φοβᾶται κάθε εἰς κ' ἀπ' τοὺς στερνοὺς ἀνθρώπους [θρώπους] νὰ βλάψῃ τὸ φιλόξενο ποῦ θὰ τότε φιλέψῃ».

Ὁ αὐτὸς φρονεῖ ἔν τῇ μάχῃ τὸν Πείσανδρον ἀναλογίζεσθαι ὅτι ὁ ξένος Ζεὺς ἐνίσχυσε αὐτὸν νὰ ἐκδικηθῇ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης, ἐπειδὴ οἱ Τρῶες ἀσεδῆσαντες πρὸς τὴν ὑποδεχθεῖσαν αὐτοὺς ἑστῆσαν δὲν ἐφροδεθήσαν τοῦ ἐριθρομώτου Διὸς τὴν χαλεπὴν μῆνιν. Ὁ αὐτὸς προλέγει ὅτι ἀνθρωποὶ ἀσεβεῖς πρὸς τοὺς ξένους καὶ ἀρπαγῆς καὶ ἀχάριστοι ἐξ ἄπαντος θὰ τιμωρηθῶσιν, ἢ δὲ ὄχυρά αὐτῶν πόλεις μέλλει ποτὲ νὰ καταστραφῇ ὑπὸ τοῦ ξενίου Διὸς ἕνεκα τῆς πρὸς αὐτὸν ὕβριστικῆς συμπεριφορᾶς τῶν.

Ὡραία εἰκόνα τοῦ καλλιτέχνου ζωγράφου τῆς Ὀμηρικῆς Μούσης εὐρίσκομεν εἰκονίζουσαν τὴν μετὰ τῆς Ἡμιδος εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Ἡφαίστου ἐνθα ἡ λιπαροκρήδεμος Χάρης, ἡ ὕραία τοῦ σιτηρουργοῦ τῶν Ὀλυμπίων ἀνακτόρων σύζυγος σπεύδει πρὸς ὑποδοχὴν αὐτῆς καὶ φιλοφρονεῖται ἵνα τράπεζαν ξενίαν τῇ παραθέσῃ. Προσκαλεῖ δὲ πάραυτα καὶ τὸν Ἡφαιστον ὅστις ἀκούσας τὴν ἐπίσκεψιν αὐτῆς καὶ μαθὼν τὸ αἶτιον ἐπέειπται καὶ αὐτὸς μεθ' ὅλην τὴν χαλότητα αὐτοῦ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν αἴτησιν τῆς φιλοξενίου Ὡκεανίδος ἀναμνηστικῶν οἶων ἄλλοτε ἔτυχε περιθάλψων, ἐν τοῖς κόλποις τῆς Θέτιδος καὶ Εὐρυνομίας.

Ἐν γένει δὲ ἡ θεὰ αὕτη παρίσταται πάνυ φιλόφρον, εὐγενὴς καὶ περιποιητικὴ, ἐπειδὴ καὶ ὁ Διόνυσος

διωκόμενος ὑπὸ τοῦ ἀνθρωποφόνου Λυκούργου εὔρε παρ' αὐτῆς ἐξαιρετικὸν ὑποδοχὴν καὶ ἀσφάλειαν πληρεστάτην. Πόσον δὲ συγκινητικὴ καὶ εἰς ἄκρον γοητεύουσα τὸν ἀναγνώστην εἶναι ἡ ἐν τῇ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως ἀναγνώρισις τοῦ Γλαύκου καὶ Διομήδους; Οἱ ἥρωες οὗτοι ἐν τῇ μέσῳ τῆς κλαγγῆς τῶν ὅπλων καὶ τῆς ἐναγωνίου τῶν πιπτόντων αἰμαγωγῆς ἀνεγνωρίσθησαν πατρικοὶ φίλοι καὶ ἐθεώρησαν αἰσχρὰν καὶ ἀνίερρον πράξιν νὰ ὑψώσωσι χεῖρας ἀνθρωποκτόνους κατ' ἀλλήλων, καὶ πρώτος ὁ Ἑλληὴν ἀναμνηστικῶν τῆς τῶν πατέρων φιλίας καρφώνει εἰς τὴν γῆν τὸ δόρυ καὶ διὰ μελιχίων λόγων ἀνομολογεῖ ὅτι ὁ γενναῖος αὐτοῦ ἀντίπαλος εἶναι ἐκ πατρὸς παλαιὸς φίλος. Ἰοιαύτη ἀπλότης καὶ χρηστότης ἅμα ἠθῶν ὡς ἡ ἰσχὺς ὡς κληρονομία παραδίδεται τοῖς ἐπιγόνοις εἶναι συνήθης ἐν τῇ ἐθνικῇ ἡμῶν ἱστορίᾳ καὶ ἀναφέρονται πολλὰ ἀνέκδοτα τοιαῦτα ἐν τῇ ἀνίσῳ πρὸς τοὺς κατακτητὰς ἀγῶν τῶν πατέρων ἡμῶν.

Τοιαῦτα καὶ ἐν Κρήτῃ πολλὰ μνημονεῦνται καθ' ἃ πολλοὶ ἐκ τῶν Ὀθωμανῶν εὔρον πατρικὴν προστασίαν παρὰ τοῖς χριστιανοῖς καὶ πολλοὶ τῶν χριστιανῶν ἐσώθησαν ἐκ βεβαίου θανάτου ὑπὸ τῶν φιλικῶς πρὸς αὐτοὺς διακειμένων Τούρκων κατὰ τὰς διαφόρους ἐπαναστάσεις.

Ἐν τῇ μέσῳ λοιπὸν τοῦ ἀγῶνος οἱ δύο ἥρωες ἀνταλλάσσοσι τὰ ὅπλα αὐτῶν εἰς ἀνάμνησιν τῆς φιλίας καὶ ἀποχωρίζονται ἀδελφικῶς, ἐνῷ περὶ αὐτῶν βρέμει παταγώδης καὶ μαίνεται φρικτῶδῶς ὁ αἰμοχαρὴς Ἄρης. Ἐν τῇ ἀνανεώσει δὲ καὶ συσφύξει τῆς πατρικῆς φιλίας διαφαίνεται ἡ ἀφιλοκέρδεια τοῦ Ἑλληνοστρατιώτου, ὅστις τὰ χρύσεια αὐτοῦ ὅπλα δὲν διστάζει νὰ ἀνταλλάξῃ πρὸς τὰ χάλκινα τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ, ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς ἀνταλλαγῆς μανθάνομεν καὶ τὴν ἀνάλογον τιμὴν τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὸν χαλκόν, ἣτις εἶναι 100 πρὸς 9.

Ὡραία ἐπίσης καὶ μεγαλοπρεπὴς εἶναι ἡ εἰκὼν καθ' ἣν οἱ πρέσβεις τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐμφανίζονται πρὸ τοῦ Ἀχιλλέως. Ἄνευ αὐλικῶν διατυπώσεων ἀφικνοῦνται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ κεχολωμένου ἥρωος χωρὶς νὰ διαμνησθῶσι καθ' ἣν στιγμὴν οὗτος παρίσταται κιθαρίζων, ἵσως ἵνα πρᾶξῃ τὴν λύπην αὐτοῦ διὰ τὴν στέρησιν τῆς Βρισηίδος, ἵσως ἵνα καθησυχάσῃ τὴν ἐξεγερθεῖσαν αὐτοῦ νοσταλγίαν. Οὕτως ἢ ἄλλως ὁ ἥρωος κιθαρίζει, ὁ δὲ φίλος αὐτοῦ Πάτροκλος κάθηται ἀπέναντι αὐτοῦ σιωπηλὸς περιμένων πότε θὰ παύσῃ ὁ φίλος αὐτοῦ κιθαρίζων. Ἡ σιωπηλὴ αὕτη παράστασις τοῦ φίλου τοῦ Πατρόκλου ἐμβάλλει τινὰ εἰς ὑπόνοιαν νὰ εἰκάσῃ μελετωμένην πρότασιν παρομοίαν ἣν φέρωσιν οἱ πρέσβεις τοῦ Ἀγαμέμνονος. Ὁ ἥρωος ἀφωσιωμένος εἰς τὸ κιθάρισμα καὶ ὁ φίλος τοῦ βεβουθισμένος εἰς τῆς σκέψους του τὰς προβαλλομένας δυσχερείας δὲν ἀντελήφθησαν τὴν προσέγγισιν τῶν πρέσβων, μέχρις οὐ σχεδὸν ἐστάθησαν ἐμπροσθεν αὐτῶν. Πόσον ἐξόχως θεοπεσίαν καὶ ἀμυήτως γραφικωτάτην ὁ Ὀμηρικὸς χρωστήρ παρίστησιν τὴν εἰκόνα ταύτην! Ὁ Ἀχιλλεὺς ἀνατινάσσεται ἐκθαμβὸς ἐκ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης με αὐτὴν τὴν φόρμιγγα

καὶ ἂν καὶ εἶναι παρωργισμένος κατὰ πάντων ὁμολογεῖ ὅτι τὴν σκηνὴν του ἐπεσκέψθησαν τιμαλφεῖς φίλοι καὶ πάραυτα διατάττει τὰ τῆς ὑποδοχῆς καὶ ξενίας.

Παρομοίως ὑποδοχῆς καὶ ξενίας τυγχάνουσιν οἱ ἀποσταλέντες εἰς Τροίαν πρέσβεις τῶν Ἑλλήνων Ὀδυσσεὺς καὶ Μενέλαος πρὸ τῆς συρράξεως τῶν ἀντιπάλων στρατευμάτων. Τὰ πρὸς τὴν ἀνάμνησιν φιλίας διδόμενα δῶρα θεωροῦνται ἱερὰ κειμήλια καὶ παραδίδονται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν καὶ μάλιστα ὅταν ταῦτα εἶναι ὅπλα πολεμικὰ κατὰ τὸ δημῶδες δίστιχον:

«Τῶν ἀντρειωμένων τ' ἄρματα δὲν πρέπει νὰ [πουλιῶνται] μόν' πρέπει νὰ χαρίζονται στοὺς τοῖχους νὰ κρε- [μιῶνται]

Ταῦτα δὲ τὰ πολεμικὰ δῶρα ζωγραφίζονται ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ὡς σωτήρια μὲν ἂν ὡς δῶρα φίλων, ὡς δῶρα δὲ ἂν εἶναι τῶν ἐχθρῶν, οἷον ἀπέθη πρὸς τὸν Αἴντα τὸ τοῦ Ἐκτορος ξίφος. Τοιαύτην σωτήριον ὠφέλειαν παρέσχεν εἰς τὸν Φυλεῖδην ὁ στερεὸς θώραξ, κληροδότημα πατρικόν, ὃν εἶχε λάβῃ ὁ Φυλεὺς δῶρον παρὰ τοῦ φίλου του Εὐφύτου.

Ὁ Ἡετίων ἐλύτρωσε τὸν Λυκάωνα εἰς ἀνταπόδοσιν τῆς ξενίας ἣν ἔλαβε παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ἄλλὰ μεταξὺ πολλῶν παραδειγμάτων ἐν οἷς τῆς φιλοξενίας ἢ χάρις ἀνταπόδοτος δὲν μένει, ἀναφέρεται παράδειγμα τὸ ὁποῖον εἰκονίζει τὴν διάθεσιν τῶν φιλοξένων, ῥίπτει αὐτοὺς εἰς μελαγχολικὰς σκέψεις καὶ προκαλεῖ λυπηρὰν ἀνάμνησιν τῆς ἀναξιοπαθείας ἀνθρώπων ἐχόντων σταθερὸν γνῶμονα τῶν πράξεων αὐτῶν τὴν καλοκαγαθίαν. Τοιοῦτος ὁ ἥρωος Τενθρανίδης ὅστις καίπερ ἀφθόνως καὶ θαυμάσιως παρείχε τὰ πλοῦτη αὐτοῦ πρὸς φιλοξενίαν τῶν ἐπισκεπτομένων τὰ παρόδια αὐτοῦ μέγαρα, ἐν τούτοις ἐφρονεῖτο ὑπὸ τοῦ Διομήδους χωρὶς νὰ εὔρη μηδεμίαν ἐπικουρίαν ἢ νὰ τύχῃ ἀρωγῆς τινος παρὰ τῶν φιλοξενηθέντων. Οὐχ ἦτο ὁ ἀκαριαῖος αὐτοῦ θάνατος ὑπῆρξε παρήγορον ἀντίποινον τῆς φιλοφρονίας αὐτοῦ.

Τοιαύτη εἶναι ἡ τῆς φιλοξενίας ἀπεικόνισις ἐν Ἰλιάδι. Δὲν εὐρίσκομεν δὲ ἐν αὐτῇ τὰς φιλοφρονίας ἐκεῖνης διατυπώσεις αἵτινες προηγούνται καὶ συνοδεύουσιν αὐτὴν ἐν τῇ Ὀδυσσεύειᾳ καὶ περὶ ὧν θὰ διαλάβωμεν ἐν τῇ ἐπομένῳ φύλλῳ.

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΝΤΑΔΑΚΗΣ

Καθηγητὴς ἐν τῇ Ἀθροφείῳ Γυμνασίῳ

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

Σ. ΛΙΑΤΣΗ

Ἐπί τῆ εικοσιπενταετηρίδι

Δ. ΒΕΝΕΤΟΚΛΕΟΥΣ

Σεβαστέ μοι καθηγητά,

Χθές, καθ' ἣν ὥραν ἐν προδύῳ καὶ βαθεῖα συγκινήσει ἐδέχεσο τὰς εὐγνώμονας ἐκδηλώσεις τῶν πρώην μαθητῶν σου, τὰς ἐνθέρμους εὐχαριστίας τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἑλληνικῆς Κοινότητος διὰ τοῦ τιμημένου προέδρου αὐτῆς, τὰ ἐγκάρδια συγχαρητήρια τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Βασιλικῆς ἡμῶν Κυβερνήσεως, τὰς εὐχὰς καὶ τὰς τιμητικὰς διακρίσεις δύο γεραρῶν Ἑκκλησιῶν διὰ τοῦ σεπτοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας, τοὺς δικαίους ἐπαίνους καὶ τὰ ἐγκώμια ἐπὶ τῇ εικοσιπενταετεί καρποφόρῳ διδασκαλίᾳ σου καὶ διευθύνσει τῶν Κοινοτικῶν ἡμῶν Σχολείων, ὑπὸ τῶν συναδέλφων καὶ συναγωνιστῶν σου, ἐνῶ μοῦ ὕγρανε τοὺς ὀφθαλμούς τὸ πρωτοφανὲς καὶ ἐξαισιον θέαμα, ὁ νοῦς μου μὲ τῆς φαντασίας τὰς πτέρυγας, ἐπέτα εἰς παλαιούς δεδοξασμένους χρόνους καὶ νοερῶς ἀναπαρέστησα μίαν ἀπαράμιλλον εἰκόνα ἣτις ἐξετυλίχθη ποτὲ παρὰ τὸ ἱερόν τῆς Ἁλτιος ἄλσος ἐν τῷ Σταδίῳ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων καὶ ἣς τὸ κάλλος δὲν ἴσχυσε νὰ ἐλαττώσῃ ὁ χρόνος.

Ἐίχεν ἤδη λήξει ὁ ἀγὼν καὶ νικηταὶ τοῦ πεντάθλου ἀνεκρήχθησαν δύο καρτεροὶ καὶ πρίννοι ἀθληταί, τέκνα τῆς Νήσου τοῦ Ἥλιου ἐξ ἧς ἔλκεις καὶ οὐ τὴν καταγωγὴν καὶ τῆς καλλιστεφάνου ἐλαίας ὁ κλάδος ἔσπεψε τῶν νικητῶν τὰ μέτωπα: ἔλαβον οἱ Ὀλυμπιονίκαί τοὺς κλάδους τοῦ νοτίου, ἀλλ' ὤρμησαν τότε ταχεῖς καὶ πτερόποδες πρὸς τὸν εὐρισκόμενον μεταξὺ τῶν θεατῶν πατέρα, τὸν γηραιὸν κορμόν, ἐξ οὗ ἐξεβλάστησαν, τὸν Διαγόραν, οὗτινος χαλκοῦς ἐστήθη ἐν Ὀλυμπίαις ὁ ἀνδριάς. Ἔσπεψαν μὲ τὸ γέρας τῆς νίκης τῶν οἱ υἱοὶ τὴν πολιὰν τοῦ Διαγόρα κεφαλὴν καὶ ἀνεγείραντες αὐτὸν δι' εὐτόνων βραχιόνων ἐπὶ τῶν σιδαρῶν τῶν ὤμων περιήγαγον τὸν θαυμάσιον ἐκ χαρᾶς πατέρα δι' ὄλου τοῦ Σταδίου, ἀνευφημοῦντων τῶν Πανελλήνων θεατῶν καὶ ἀνθοβολούντων τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο σύμπλεγμα τῶν υἱῶν ἀποδιδόντων τὴν τιμὴν τῆς νίκης τῶν εἰς τὸν ἐκθρέψαντα καὶ καταστήσαντα αὐτοὺς οὕτως ἀλκίμους καὶ ἰσχυροὺς γηραιὸν πατέρα.

Τὴν θαυμασίαν ταύτην σκηνὴν τῆς ἀρχαίας εὐκλεοῦς ἐποχῆς ἀνεπτόλου χθὲς ὅτε εἶδον περιστοιχόμενον μετὰ τόσης τιμῆς καὶ ἀνευφημύμενον καὶ ἐγκωμιαζόμενον μετὰ τόσης δικαιοσύνης σὲ τὸν ἐπὶ τέταρτον αἰῶνος παιδαγωγῆσαντα τὴν ἑλληνίδα τῆς Αἰγύπτου νεότητα, μορφώσαντα τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν καὶ δι-απλάσαντα τὰ ἦθη αὐτῆς. Ναι ἦσο χθὲς ὁ Διαγόρας ὁ καλλίνικος, ἀθλητὴς τῶν πνευματικῶν ἀγῶνων ἐν

διαίωνισαν ἐπὶ μαρμάρου λευκοῦ ὡς τὸ ἔργον σου καὶ τὴν ψυχὴν σου ἢ εὐγνωμοσύνη τῶν μαθητῶν σου. Ἄλλ' ἦσο εὐτυχέστερος τοῦ Διαγόρα, διότι ἐκυκλώθη χθὲς οὐχὶ ὑπὸ δύο, ἀλλ' ὑπὸ δεκάδων πνευματικῶν σου τέκνων, ἅτινα προσεκύμασαν καὶ ἔσπεψαν τὴν πολιὰν τοῦ διδασκάλου τῶν κεφαλῶν δι' ὄλων τῶν κοτινῶν, οὗς ἔλαβον οἱ μὲν ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ οἱ δὲ ἐν τῇ ἐμπορικῇ καὶ ἄλλοι ἐν τῇ πολυσχιδεῖ κοινωνικῇ σταδιοδρομίᾳ.

Καὶ ὅταν ὑποτρέμων καὶ θαυμάων ἐκ συγκινήσεως ἀνήλθες τὸ βῆμα, ὠραϊζόμενος ὑπὸ αἴγλης καὶ εὐχαριστήσεως τόσον συγκινητικῶς καὶ εὐστόχως τοὺς παρασκευάσαντας τὴν ὠραιοτέραν ἡμέραν τῆς ζωῆς σου, καὶ σὲ ἀνευφημῆς ἢ ἐκλεκτοτέρα ἐπιτομὴ τοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἑλληνισμοῦ, παρὰ μικρὸν νὰ ἐπαναλάβω τὴν κραυγὴν τοῦ Σπαρτιάτου ἐκείνου τοῦ θεατοῦ τῆς ἀποθεώσεως τοῦ γηραιοῦ Ροδίου ἀθλητοῦ « Ἀπόθανε Διαγόρα, εἰς τὸν οὐρανὸν δὲν δύναται νὰ ἀναβῆς. »

Ἄλλὰ τὰ χεῖλη μου ἐσφράγισεν ἡ σκέψις ὅτι ἂν ὁ Διαγόρας ἦτο ἀνίκανος πλέον ἐκ τοῦ γήρωος νὰ τρέξῃ πλέον εἰς τὸ στάδιον, οὐ τούναντιον νῦν ἐν τῷ γήρατι ἀνηδῶς καὶ ἀνακημάζεις διότι, ἂν παρήλθον ἡ ἰσχύς, τὸ τάχος καὶ τὰ ἄλλα τοῦ σώματος ἀγαθὰ, παρκαμένει ὅμως καὶ ἀκμαιοτέρα γίνεται καὶ τῆς ψυχῆς σου ἢ δύναμεις καὶ τοῦ πνεύματος ἢ φωτίζουσα λάμψις.

Καὶ τὴν κραυγὴν τοῦ Σπαρτιάτου ἐκείνου μετατρέπω εἰς ἐκνυτῖαν ἀναφώνησιν, ἣν πάντες μετ' ἐμοῦ θὰ ἐπαναλάβωσι μετ' ἴσης θερμῆς προθυμίας.

« Ζήθι, Βενετόκλειε, ἐπ' ἀγαθῶ τῆς ἑλληνίδος νεότητος, πρὸς τιμὴν τῆς κοινότητος καὶ τῆς ἰδιαιτέρας πατριδος σου Ρόδου. »

Η ΕΠΟΠΟΙ'Ι'Α ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ

ΘΓΙΟΣ τοῦ Θεοῦ πάσχει! Ἐν ταῖς λέξεσι ταύταις ἐγκλείεται ἅπας ὁ μέγας πόνος ὁ πιέζων τὴν Χριστιανωσύνην κατὰ τὰς μεγάλας ταύτας ἡμέρας. Ὁ Θεός, ἔλεως φανείς πρὸς τὸν κόσμον τὸν τυφλοῦς ὁμμασι βυθίζοντα πρὸς τὸ ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν τῶν χαίτων βράθρον, ἀποστέλλει τὸν Μέγαν Υἱὸν του, ὅπως σώσῃ τὴν ἀμαρτωλὴν ἀνθρωπότητα. Ἡ γέννησίς Του καὶ ὄλος ὁ μετέπειτα βίος Του ἔχουσι τὸ θαυμάσιον καὶ τὸ μυστηριώδες. Ἀγνή κόρη συνέλαβε ἐν τῇ γαστρὶ τῆς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ 9 μῆνας ἔτεκε τὸν Ἐλευθερωτὴν τῆς ἀκολάστου ἀνθρωπότητος.

Τὸ νεογνὸν τὸ μέλλον νὰ λύσῃ τὴν ἀμφιβολίαν καὶ νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν ἔνεκα τῆς πτώσεως τῆς παλαιᾶς θρησκείας προεληθούσῃ ἀκολασίαν, ὁ Δημιουργὸς ὤρισεν, ὅπως γεννηθῆ ἐκ τοῦ ἐκλεκτοῦ τοῦ λαοῦ του, τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ. Ἐν Βηθλεὲμ εἶδε τὸ φῶς. Ἐνδρώθη ἐν Ναζαρέτ καὶ ἤρξατο κηρῶ-

σαν τὸν Λόγον τοῦ Πατρὸς Του καὶ ἐκτελῶν τὴν ἀποστολὴν Του. Πολλοὺς εὗρεν ὁπαδοὺς τὸ νέον κήρυγμα, μυρίους ἔμως διώκτας. Ὁ ἐκλεκτὸς λαὸς ἐφάνη λίαν ἀγνώμων πρὸς τὴν τιμὴν, ἣτις τῷ προσήφθη ἔνεκα τῆς μεταξὺ τῶν τέκνων του γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου. Καὶ ὁ λαὸς ἐκεῖνος ὁ ἀγνώμων ἐκίνησε μέγαν διωγμὸν κατὰ τοῦ Θεανθρώπου, οὗτινος ὅμως δὲν ἠδυνήθη νὰ φράξῃ τὸ στόμα, ὅπως μὴ διδάσκῃ καὶ σκορπίξῃ θάμβος, παρηγορίαν καὶ χαρὰν διὰ τῶν θαυμάτων Του εἰς τοὺς πολυαριθμοὺς ὁπαδοὺς Του καὶ εὐστυχεῖς.

Ἐκ τῶν ὁπαδῶν του δώδεκα κατέκτησαν τὴν καρδίαν τοῦ Ἰησοῦ περισσότερον. Καὶ οὗτοι προωρίσθησαν ὑπ' Αὐτοῦ, ὅπως μετὰ τὸ μοιραῖον τέλος διασπλίσωσιν εἰς τὰ τέσσαρα σημεῖα τῆς Οἰκουμένης τὰ θεῖα ῥήματα. Μεταξὺ ὅμως αὐτῶν ὑπῆρξε καὶ εἰς, ὅστις, κακῆ κύχῃ, ἐπέπρωτο νὰ πωλήσῃ τὸν διδάσκαλον... Ὁ Ἰούδας, ὑποκριτὴς καὶ ἀνανδρος, δὲν ἠσχύνθη νὰ παρακαθίσῃ εἰς γεῦμα μετὰ τοῦ διδασκάλου καὶ τῶν συμμαθητῶν του, καθ' ὃ πρόωρισται ν' ἀκούσῃ τοὺς πικροὺς λόγους τοῦ ἀλγοῦντος ἐνδομύχως Ἰησοῦ: Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς ὑμῶν παραδώσει με. Κεραινοδόλος ἡγῶ τῶν πικρῶν τούτων λόγων θὰ παρήχθῃ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὴν φοβεράν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ προδότου. Οἱ μαθηταὶ ἀνησυχούντες ἐπὶ τῇ παραδόξῳ ταύτῃ εἰδήσει, μὲ περίφοβον βλέμμα προσεπάθουν νὰ διαγνώσωσι ἀναμεταξὺ τῶν τὸν μέλλοντα προδότην τοῦ προσφιλοῦς διδασκάλου τῶν. Σιγῇ ψυχρὰ ἐπηκολούθησε τότε καθ' ἣν ἡ γλῶσσα τῶν ὀφθαλμῶν ἠδυνάτει ν' ἀνακαλύψῃ τὸν κακούργον τῆς αὔριου. Ὅποια ὁδὸν καὶ στενοχωρία ἐπέλεξε σκόληξ δηλητηριώδης διεβίβρωσκε τὴν καρδίαν τοῦ χαμερποῦς καὶ ἀτίμου μαθητοῦ!

Ὅταν δὲ ὁ Ἰωάννης, μάλλον ἀνήσυχος τῶν ἄλλων, ἠρώτησε χαμηλοφώνως τὸν προσφιλεῖ διδάσκαλον περίλυπος, τίς ὁ παραδῶσαν, ὁ Ἰησοῦς, πνιγόμενος ἐκ τοῦ ἐνδομύχου ἄλγους καὶ τοῦ παρπόνου ἐπὶ τῇ διαφυσθείσῃ ἐλπίδι διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ μαθητοῦ, ἐσιώπησε, ὑποδείξας μόνον ὅτι εἰς ἐν τινὰ ἠθελε προσφέρει τεμάχιον ἄρτου, οὗτος εἶναι ὁ προδότης. Καὶ προσέφερε τῷ Ἰούδα τὸν ἄρτον. Ἄλγος ἀνεκλάλητον κατεπλημύρησε τὰς καρδίας τῶν μαθητῶν καὶ σιωπῇ ἐπηκολούθησε νεκρικῇ. Ὅλοι ἐφρικίασαν ἐπὶ τῇ ἀποκαλύψει, ὁ δὲ Πέτρος, τυφλούμενος ἐκ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ διδασκάλου Του, ἐκαυχιστολόγησεν, εἰπὼν ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐγκατέλειπε Αὐτόν. Ὁ Ἰησοῦς, ἀλγῶν καὶ περίλυπος, ἐξέφρασε τὴν ἀμφιβολίαν του καὶ εἶπε: Πρὶν ὁ ἀλέκτωρ φωνήσῃ, θὰ μὲ ἀπαρνηθῆς τρίς....

Τὸ γεῦμα ἔληξε καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπεσφύρη εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. ὅπως προσευχηθῆ. Ἡ ὁδὸν Του ἢ παμμέγιστος ἐξωγραφεῖτο ἐπὶ τοῦ ὄχρου προ-

σώπου Του καὶ ἡ ἀνθρωπίνῃ ἀδυναμία ἤρρισε ν' ἀναδύῃ ἐν τῇ πασχούσῃ καρδίᾳ Του. Ὅποιος πόνος καὶ ὅποιοι δισταγμοὶ καὶ κλονισμοὶ ψυχικοὶ ἐπλήθρουν τὴν καρδίαν Του κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτὴν προσευχὴν Του!

Ἦγγικεν ἡ ὥρα. Βήματα Ρωμαίων στρατιωτῶν κρατούντων δάδας, διέκοψαν τὴν ἤρεμον προσευχὴν τοῦ Ἰησοῦ, ἐν ὃ Ἰούδας πλησιάσας, ἠσπάσθη ἀπαισίως, χάριν εὐκολωτέρας ἀναγνωρίσεως ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν.

Ὁ Ἰησοῦς συνελήφθη, καὶ ὑπὸ τὴν ἀγρίαν συνοδείαν ὠδηγήθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιερέως Ἄννα. ὅπου ἤρχισαν οἱ ἐμπαιγμοὶ καὶ τὰ βασανιστήρια. Ὅποιον αἰσχὸς διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, μυχτηρίζουσα τὸν υἱὸν τοῦ Δημιουργοῦ τῆς καὶ ὅποια μεγαλοπρεπῆς ταπεινοφροσύνη τοῦ ἐν ὕδασι τὴν γῆν κρεμάσαντος!

Οἱ μαθηταὶ Ἰωάννης καὶ Πέτρος ἠκολούθησαν μόνον τὴν ἀπαισίαν συνοδείαν. Ὁ Πέτρος ἀνασπᾶσας τὴν μάχαιραν, καθ' ἣν χρόνον αἱ τραγεῖαι χεῖρες τῶν στρατιωτῶν ἐτίθεντο ἐπὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἀπέκοψε τὸ ὄπιον ἐνὸς τῶν ὑπηρετῶν τοῦ ἀρχιερέως....

Ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Ἄννα ὁ Πέτρος καθήμενος παρὰ τινι παιδίσκῃ ἐθερμαίνεται. Ὅτε ὅμως, ἀναγνωρισθεὶς ὡς μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ ὑπ' αὐτῆς, ἠρνήθη τὸν διδάσκαλον, ἐπραξε δὲ τοῦτο δις ἐτι κατηγορηθεὶς ὑπὸ τινος συγγενοῦς τοῦ πληγωθέντος ὑπηρέτου καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς ὁπαδὸς τοῦ Ἰησοῦ ἐφώνησεν ἀλέκτωρ. Ἀναμνησθεὶς δὲ τότε τῶν τελευταίων τοῦ διδασκάλου του λόγων ὁ Πέτρος, καὶ ὑπέικων εἰς τὴν ἀνθρωπίνην του ἀδυναμίαν, ἐξῆλθε καὶ ἐκλαυσε πικρῶς....

Ὁ Ἰησοῦς ἐν τούτοις ἐκολαφίζετο, ἐμυκτηρίζετο, ὑπέφερε. Περιεβλήθη στέφανον ἀκάνθινον ὑπὸ χυδαίου ὄχλου καὶ προσεφωνεῖτο ἐμπαικτικῶς ὑπ' αὐτοῦ « Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων! »

Προτυμῆθη, ὅπως ἀντ' αὐτοῦ ἀθροισθῆ εἰς κακούργους, Βαρραβᾶς ὄνοματι, ὑπὸ τὰς ὕλακας δὲ ἀγρίου ὄχλου ὠδηγήθη εἰς τὸν Γολγοθᾶν, ὅπου ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ καθηλώθη ἐπὶ ξυλίνου σταυροῦ μεταξὺ δύο κακούργων, ὡς ὁ εὐτελέστερος τῶν ἀνθρώπων. Τὴν ἐκπνοὴν Του συνώδευσεν σεισμὸς μέγας σχίσας τὸ παραπέτασμα τοῦ ναοῦ καὶ σκότος βαθὺ ἐβύθησε τὸν κόσμον εἰς πένθος μέγα, διότι τὸ πρὸς τὸν Αὐρωτὴν του ἀμάρτημα ἦτο τεράστιον....

Τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπὸ τοῦ θανάτου Του ἀνέστη ὁ υἱὸς τῆς Παρθένου, ὅστις ὑποστάς μεγάλας ὀδυνηρὰς βασάνους ὑπὸ τῆς ἀγνώμονος ἀνθρωπότητος, ἀνταπέδωκε ταύτας διὰ λυτρώσεως αὐτῆς ἐκ τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ σκότους.

Ἀθῆναι Ἀπρίλιος 1905.

ΟΡΕΣΤΗΣ Ε. ΧΡΗΣΤΙΑΝΣ

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

ΜΕΤ' εὐφροσύνης χαιρετίζει ὁ πεπολιτισμένος κόσμος τὰς κορυφὰς τῆς ἐπιστήμης, ἃς φιλοξενεῖ ἡ μικρὰ Ἑλλάς ἐν τῇ ἰσοτεφάνῳ πρωτεύουσῃ της. Παρὰ κολυθῶν μετὰ παλμῶν συγκινήσεως τὸ ἔργον τῶν ἀριστεῶν τοῦ πνεύματος, στέλλει ἐνθαρρυντικὸν χαιρετισμὸν καὶ ἀδελφικὸν φίλημα πρὸς τὴν γλυκεῖαν πατρίδα μας, ἥτις ὡς σύμβολον τῆς δράσεώς της ἔθηκε τὴν λατρείαν τοῦ παρελθόντος, τὴν διάσωσιν τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων.

Τὸ συνέδριον ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἀπὸ τῆς 24ης Μαρτίου. Τὸ ἑσπέρως ἐδεξιόθη τὰ μέλη τοῦ συνεδρίου ὁ Κύριος Πρύτανης ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου. Τὴν ἐπομένῃ ἀπὸ τοῦ Παρθενῶνος ἡ Αὐτοῦ Β. Ὑψηλότης ὁ πρίγκιψ Διάδοχος προτεφώνησε τοὺς ἐπιλέκτους τῆς ἐπιστήμης θεράποντας διὰ λόγου βαρυσημαντοῦ, ὃν διεδέχθη ἀγόρευσις ἐκ μέρους τοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας ὑπουργοῦ κ. Καραπάνου καὶ μετὰ ταύτην οἱ λόγοι τῶν κ.κ. Καββαδίου, Δαίρπεφιδ, Ὀλλῶ κλπ. Τὴν 26ην παρισταμένον πολλοῦ καὶ ἐκλεκτοῦ κόσμου, ἐχαιρέτισεν ὁ κ. Λάμπρος ὡς Πρύτανης τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου, τοὺς διαπρεπεῖς ξένους ἐκφωνήσας ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν λόγον μεστὸν κάλλους μεταφορῶν καὶ ὑψηλῶν ἐνοιῶν, οἳ κυριορροῦσι πάντοτε τῶν ὁμιλιῶν τοῦ σεβαστοῦ καὶ σοφοῦ καθηγητοῦ. Τὸν κ. Πρύτανην ἀποχωρήσαντα τοῦ βήματος διεδέχθη ὁ κ. Μάξ Κολινῶν χαιρετίζοντας τὰ μέλη ἐκ μέρους τῶν Ἀκαδημειῶν ὅλων τῶν πόλεων. Μετὰ τὴν ὁμιλίαν τοῦ κ. Πέρσου Κάρδνερ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Καίμπριτζ συνεχῶς ὑπὸ καταγῶδων χειροκροτημάτων διακοπτομένην, ὁ κ. Διομήδης Κυριακὸς προσαγορεύει τοὺς ἀποτελοῦντας τὸ συνέδριον ἐκ μέρους τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου καὶ τῶν λοιπῶν Πατριαρχείων.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια τῆς πρὸς τιμὴν τοῦ Πενρόξ ἰδρυθείσης βιβλιοθήκης ἐν τῇ Ἀγγλικῇ ἀρχαιολογικῇ Σχολῇ.

Τὴν Κυριακὴν τὰ μέλη ἐξέδραμον εἰς Ἑλευσίνα πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐκεῖ ἐρείπιων. Τὴν δευτέραν ἐδιδάχθη τὸ Σοφόκλειον ἀριστούργημα « ἡ Ἀντιγόνη » ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ Σταδίῳ. Ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν ξένων ἐκορυφώθη καὶ οἱ λοξευτοὶ στίχοι, οὓς θαυμασιῶς ἀπέδιδεν ἡ εὐνης φωνὴ τῶν ὑποκριτῶν ἀνεβίβασαν τὰς εὐπαθεῖς τῶν μυστῶν τοῦ ὀρχαίου κόσμου ψυχὰς μέχρι τῶν ὠραίων ἐκείνων χρόνων καθ' οὓς ἡ Ἑλλάς περιβεβλημένη ἀλουργίδα βασιλείῳ ἐδώρει εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὰ τελειότερα προϊόντα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας. Ἡ ἐπίσημος ἐν τῷ δημαρχείῳ δεξιόσις τῶν ξένων ἀρχαιολόγων καὶ ἡ λαμπροφωρία τῶν φαιτητῶν θὰ ἀφήσωσιν εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀλχημονήτους ἀναμνήσεις.

Διεθλήθημεν ὅσον τὸ δυνατόν συντόμως τὰ τοῦ Ἀρ-

χαιολογικοῦ συνεδρίου. Ἐπεθυμοῦμεν νὰ δώσωμεν μίαν εἰκόνα τῶν ἐορτῶν αἵτινες ἐδόθησαν πρὸς τιμὴν τῶν ἐπιστημόνων, οὓς ἡ λατρεία τοῦ καλοῦ καὶ ὁ ἔρωσ πρὸς τὴν ἐπιστήμην ᾠδήγησεν εἰς τὰς φιλοξένους ταύτας ἀτάς, εἰκόνα ἐν γραμμαῖς σχεδὸν γενικωτάταις

Καὶ τώρα πῶς πρέπει νὰ ἀτενίσωμεν πρὸς γεγονόσ, ὅπερ οἱ μὲν λαοὶ τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς θὰ θεωρήσωσιν ὡς σταθμὸν καὶ ἀφετηρίαν σπουδαιοτάτων προόδων ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ ἐπιστήμῃ, ἡ δὲ Ἑλλάς μετὰ πεπονήσεως ἀτενίζει ὡς τὴν ἀπαρχὴν νέων εὐγενῶν ἀγώνων, ἀγώνων εἰς οὓς ἀποδύεται μετὰ τῆς αὐτῆς ζήσεως καὶ αὐταπαρνήσεως, μεθ' ἧς καὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας οὓς ἐπιβάλλει τὸ ἐθνικὸν τῆς ἰδεῶδες ἠρωϊκῶς ἀγωνιζομένη νὰ δαμάσῃ τὸ ἀδυσώπητον στυγερῶν φυσικῶν καὶ πολιτικῶν συνθηκῶν.

Τὰς ἡμέρας αὐτάς οἱ φιλελεύθεροι τῆς Εὐρώπης λαοὶ ἀφήσαντες εἰς τοὺς διπλωμάτας αὐτῶν τὰ νήματα τῆς διεθνούς πολιτικῆς, συνεκεντρώθησαν ἐν φιλαδέφῳ χορείᾳ περὶ ἐν ἱερῶν, περὶ τὸ Πάνθηον τῆς τέχνης. Καὶ ὕψοι οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν διαπύρων λατρῶν τῆς εὐκλεούς ἀρχαιότητος προσέβλεψαν τὰ ἀθάνατα ἐρείπια καὶ ἐνόμισαν ὅτι ἀκούουσιν ὑπ' αὐτὰ τὴν φωνὴν τῶν τιτάνων' ξένι καὶ Ἑλληνας ἐπιστήμονες δίδουσιν ἀλλήλοις τὴν χεῖρα καὶ τὸ δάκρυ αὐτῶν συμμύγνεται καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν συνενούται ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ ἱεροῦ τῆς ἀρχαιότητος λειψάνου καὶ ἡ Ἐπιστήμη τοὺς βλέπει μειδιῶσα εὐλαβῶς καταβέτοντας πρὸ αὐτῆς ἔτη μόχθων καὶ ἀγῶνων, πάθος ἀπεριρίστον, ἐνθουσιασμὸν μαρτύρων. Ἀλλὰ καὶ ἡγεῖ τὸ τηλεθόλον καὶ πλημμυρεῖ τὸ αἶμα διότι ὑπάρχουσιν ἀκόμη τύραννοι καὶ δεσπόζει εἰσέτι ἡ πλεονεξία καὶ φιλοκτημοσύνη. Ἀλλ' ἐδῶ ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ ἱεροῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως, ὁ Διάδοχος τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου γίνεται διαπρύσιος διερμηνεὺς τῶν αἰσθημάτων τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἐνσαρκεῖ εἰς τὰ ἡγεμονικά του στέρα ὀλοκλήρον τὸ πῦρ καὶ τὸ σφρίγγος τῆς ἀειθαλοῦς τοῦ Ἑλληνισμοῦ νεότητος καὶ ἐξαίρῃ τὴν προσήλωσιν αὐτοῦ πρὸς τὴν λατρείαν τῆς ἀρχαιότητος ὑποδεικνύει ὅτι ἡ φυλὴ αὕτη ἀδυνατεῖ νὰ ἐκκλῖνῃ τοῦ προγράμματος ὅπερ ἐσεβάσθησαν αἰῶνες δυσχεμεροῦ σταδιοδρομίας. Ὑπὸ τὸν οὐρανὸν αὐτὸν τὸν ὑνεϊρῶν καὶ ποιητικῶν οἱ ἡμέτεροι ἀρχαιολογοὶ φιλότιμοι μελετηταὶ καὶ ἀκούραστοι σκαπανεῖς καὶ διδάσκαλοι τῆς μελλούσης γενεᾶς συναντῶσι τοὺς κολλοσοὺς οὓς ἐξαπέστειλαν τὰ ἄστη τῶν Ἑσπερίων. Ὁ πολλὸς Βιλαμδέιτς εὐρίσκειται μετὰ τοῦ Ὀμῶλ, οὐτινος ἡ μὲν καρδία ἀφιερῶθη εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ δὲ ἐπιστημονικὴ δεινότης εἶναι ἀξία μεγίστης ἐκτιμήσεως, ὁ κ. Δαίρπεφιδ ὁ τολμηρὸς εἰσηγητὴς θαυμασιωτάτων γνωμῶν καὶ περίπυστος ἀρχαιολόγος, ὁ Ὀλλῶ, Ρεϊνάχ, Κόνζε, Σμιθ, Μασπερώ κλπ.

Μεθαύριον θὰ ἀπέλθωσι μακρὰν ἡμῶν καὶ θὰ ἀναπολώσιν ὡς ἐν ὑνεϊρῶ μαγευτικῶ τὰς στιγμὰς αὐτάς καθ' ἃς ἐγένοντο τὸ ἀντικείμενον ἀγάπης λαοῦ ἱστορικοῦ, καθ'

ἃς ἐθώπευεν αὐτοὺς ἡ αὔρα τῶν θαλασσῶν μας καὶ ὁ γλυκὺς μας ἥλιος, καθ' ἃς τέλος ἐπ' αὐτοῦ τοῦ κλασικοῦ ἐδάφους ὑπηρετήσαν τὴν ἐπιστήμην. Δι' αὐτοὺς ἡ πολὺ ἀρχαιότης θὰ ἐξέλιθῃ ἐκ τῶν σπητοβρώτων βιβλίων καὶ τῶν ἐφαρμένων ἐπιγραφῶν νεοθαλῆς καὶ ὑνεϊρῶν ἐστεμμένη μετὰ τὰς κωπὰς ἀναμνήσεις, σεβαστῆ καὶ περικαλλῆς διότι ἐν αὐτῇ τῇ κοιτῆδι τῆς ἐλατρεύθη, χορηγοῦσα εἰς τοὺς ὀρηκούς ἱερεῖς τῆς τὸν φλογερὸν ἐνθουσιασμὸν μεθ' οὗ θὰ εἰσέλθωσιν εὐθαρσείας εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν τίμιον, εἰς τὸ πεδίον τῆς ἐρεῦνης. Ἀλλὰ θὰ συναποκομίσωσι καὶ ἐν ἑτερον: ἀγάπην πρὸς τὸν εὐγενῆ λαὸν ὅστις περιφρουρεῖ τὰ κειμήλια τῶν πατέρων του, ἀγωνίζεται τὸν ἀγῶνα ὃν ἐκληροδότησαν οἱ αἰῶνες καὶ ἐὰν ἐτι δὲν ἠδυνήθη διὰ τῆς σπάθης νὰ περιφρουρήσῃ τὰ δικάια του, συγγνώμης σκαῶς ὑβρισθεῖς καὶ πληγεῖς, πρωταγωνιστεῖ ἐν τῇ κοίστρᾳ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ συνεχίζει φιλοπόνως τὸ ἔργον τῶν πατέρων του.

Ἐνθαρρύνοντες τὰ βήματά μας ἃς διδάξωσι μεθαύριον τοὺς λαοὺς εἰς οὓς ἀνήκουσιν ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς περὶ ἓνα περιστρέφεται ἄξονα' ἐπίθυμει τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτοῦ ἀναβίωσιν. Γίγας ἀπόντος ἐπὶ τῶν ἐρείπιων τοῦ ζῆ ἐν τῇ στοᾷ τοῦ Παρελθόντος του, ἀκολοθεῖ ἀκούρατος τὰς προόδους τῶν συγχρόνων του καὶ προσηλωμένος εἰς τὸ Ἑθνικὸν τοῦ ἰδεῶδες διορᾷ ἐν τῇ ἐργασίᾳ του τὴν πραγματῶσιν τῆς Ἐνότητος τῆς φυλῆς ὑπὲρ ἧς ἐκάστη κοιλὰς καὶ φάραγξ ἔχει τοὺς κοιμωμένους τὸν αἰώνιον ὕπνον φρουρούς της.

Ἡ φάλαγξ τῶν ἐξόχων ἐρευνητῶν τῆς ἀρχαιότητος θὰ καταλίπη μετ' οὐ πολλὰ τὰ σεπτὰ ταῦτα ἐδάφη, ὑπέμαχος τῶν ἰδανικῶν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἥτις βραίνει ταχεῖα, ἀτάλευτος καὶ ἐνθουσιώδης ἐπὶ τὴν ἀποστολὴν της.

Ἀθήναι, Ἀπρίλιος 1905.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΛΓΦΕΤΗΣ

Διδάκτωρ τῆς Φιλολογίας

ΕΔΜΟΝΔΟΣ ΣΠΕΝΣΕΡ

Εἰδμόνδος Σπένσερ ὡς ποιητὴς καὶ ὁ Ριχάρδος Χούκερ ὡς πεζογράφος ἀποτελοῦσι τὴν ἡῶ τῆς συγγρόνου Ἀγγλικῆς φιλολογίας, εἶναι οἱ πρῶτοι ἐκ τῶν Ἀγγλων συγγραφέων, ὧν ἡ γλώσσα δύναται νὰ κατανοηθῆ ἄνευ μεγάλης δυσκολίας ὑπὸ τῶν Ἀγγλων τῆς παρούσης ἐποχῆς. Μεταξὺ Σπένσερ καὶ Chaucer, τοῦ πατρὸς τῆς Ἀγγλικῆς ποιήσεως, παρεπιπίπτει χρονικὸν διάστημα δύο αἰώνων καθ' οὓς μεγάλη μεταβολὴ ἐπῆλθεν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ παρὰ τῷ Ἀγγλικῷ λαῷ. Οἱ προηγούμενοι πόλεμοι ἐξέωσαν σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου τὴν ἀρχαίαν

ἀριστοκρατίαν, τὰ δὲ ὕστατα λείψανα τοῦ Φεουδαλικοῦ συστήματος ἐγένοντο γῆ καὶ σποδός. Πολυπράγμα, εὐδαίμων μεσαιὶα τάξις ἀνέθορον ἐκ τῆς τέφρας τῶν παρελθόντων αἰώνων, ἡ τυπογραφία συνετέλεσεν εἰς πλλαπλασιασμὸν τῶν προ' ἰόντων τῆς διανοίας, ἰδρύματα πρὸς ἐκπαίδευσιν οὐ μόνον τῶν εὐπόρων ἀλλὰ καὶ τοῦ πλήθους χύθην ἀνὰ τὴν χώραν ἰδρύοντο. Ἡ θρησκευτικὴ μεταρρυθμίσις κατέαξε τὴν δύναμιν τῆς κληροκρατίας, ἀνέτρεψε τὰ μοναστήρια καὶ ἔδωκε τῇ πληθῆ' ἰ τὴν Βίβλον ἐν τῇ ἑαυτῆς γλώσσῃ. Τοῦ Σπένσερ καὶ Chaucer ἡ Ἀγγλία δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς δύο διάφοροι χώροι. Πολλοὶ κατὰ τοὺς μεσολαθήσαντας μετοξὺ Σπένσερ καὶ Chaucer αἰῶνας Ἀγγλοὶ ποιητὰ ἔγραψαν, ὧν κάλλιστοι ἐγένοντο ὁ Henry Howard καὶ ὁ sir Thomas Wyatt, ἀλλ' οὐδέτερος τούτων ἦν πρῶτης τάξεως ποιητὴς ὡς ὁ Σπένσερ καὶ Chaucer οὐχ' ἥττον ὅμως οὗτοι συνεβάλλοντο πρὸς τελειοποίησιν τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσας, ἵνα αὕτη ἦ εὐκόλος ὡς φιλολογικὴ τοιοῦτη, καὶ πρὸς ἐξέωρα' ἰσμὸν τῆς Ἀγγλικῆς στιχογραφίας ὡς ὄργανον πρὸς χειρισμὸν ὑπὸ τῶν ποιητῶν' διότι τὰ ἔργα τῶν προηγηθέντων τούτων τοῦ Σπένσερ ποιητῶν κατέστησαν τὴν Ἀγγλικὴν γλώσσαν χρησιμοποίησιμον ὑπὸ τε τοῦ Σπένσερ καὶ τοῦ Shakespeare. Ὡς ὁ Chaucer καὶ ὁ Ἐδμόνδος Σπένσερ εἶναι τοῦ Λονδίνου γέννημα καὶ θρέμμα. Τούτου ἀναμφισβήτητον μαρτύριον ἔχομεν ἐν ποιήματι τοῦ ποιητοῦ, ἰδόντι τὸ φῶς, ἐν ᾧ οὗτος ἐζηχρόνη καὶ ἐν ᾧ οὗτος καλεῖ τὸ Λονδίον γενέτειραν πηγῆν (native source). Περὶ τοῦ πατρὸς τοῦ ποιητοῦ, τῆς θέσεως καὶ τῆς ἐνασχολήσεως αὐτοῦ εὐδὲν ἔχομεν βεβαιωμένον, πᾶν δ' ὅτι περὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ γνωρίζομεν εἶς ἐνός τοῦ ποιητοῦ ποιήματος. Ἐκ δὲ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ Σπένσερ ἐν καιρῷ τῆς ἐκπαίδευσέως αὐτοῦ ἔτυχεν ἀρωγῆς, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ὁ πατὴρ αὐτοῦ δὲν ἀνῆκε τῇ εὐπόρων τάξει, ἀλλ' ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἶναι πιθανώτατον, ὅτι οὗτος ἦν πτωχὸς συγγενὴς εὐγενούς οἰκογενείας. Περὶ τῆς σταδιοδρομίας τοῦ Σπένσερ ὡς μισθωτοῦ εἰς τὸ Cambridge μόλις εἶναι τι γνωστόν. Ὡς σπουδαστὴς δὲν φαίνεται ὅτι ἦν διακεκριμένος, ἐκ δὲ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γραφέντων εἰκάζει τις ὅτι τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ κλίσην ἠκολούθησε καὶ ὅτι πολὺ ἐκ τῆς Ἰταλικῆς ποιήσεως ἐμελέτησεν ὡς καὶ ἐκ τῶν Γαλλικῶν μυθιστοριῶν σὺν τοῖς ἔργοις τοῦ Chaucer καὶ Surrey εἰ καὶ δὲν ἡμελεῖ τῆς Λατινικῆς καὶ Ἑλληνικῆς φιλολογίας. Περαιώσας τὰς ἐν Cambridge σπουδὰς αὐτοῦ φαίνεται ὅτι μὴνὰς τινὰς (ἴσως ἔτος) διέτριψεν ἐν τῇ Βορείῳ Ἀγγλίᾳ ἐν μέρει ποιῶν καὶ ἐν μέρει ἐρωτευόμενος. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ τελευταῖον συνέβη γεγονός τι ὅπερ ἐπισκιάζει πῶς τὸν βίον αὐτοῦ, καθόσον ἠράσθη καλῆς κυρίας ὀνομαζομένης Posalind, πλὴν, ἑτέρου ἀντερραστοῦ προτιμηθέντος, τὸ γεγονός ἐλύπησε τὸν ποιητὴν διὰ πολλὰ ἔτη, δι' ὃ καὶ ἡ τότε ποιητὴς του φέρει τὴν χροιάν ἀπέλπιδος ἀγανακτῆ-

σεως. Μηνί Αύγουστου 1580 ο λόρδος Grey έστάλη πληρεξούσιος εις Ιρλανδίαν και ούτος παρέλαβε τον Σπένσερ ως γραμματέα αυτού. Διά τοιούτων λειτουργιών οι ποιηται και άλλοι συγγραφείς έπορίζοντο τά του βίου επιτήδεια εις εποχάς παρωχημένας, πριν ή οι φιλολογοῦντες γένωνται ικανοί να κερδαίνωσι τά προς ζωάρκειαν εκ των ιδίων έαυτών έργων. Ως εκ του κρατούντος τότε συστήματος οι μὲν ελαστικώτεροι τήν συνείδησιν καθίσταντο κόλακες οι δ' άτεγκτότεροι άπεροητεύοντο, δι' ό ο Σπένσερ εδδελύσσετο, κατεδίκαζε και ήκτειρε τους κύπτοντας εκ των πρώτων.

Ότε ο λόρδος Grey έστάλη εις τήν Ιρλανδίαν ο κόμης του Desmond ήν άρχηγός σοβαράς εξέγερσεως, ή δέ πολιτική δι' ής ο νέος πληρεξούσιος έπειράθη να καταβάλη τήν εξέγερσιν χαρακτηριστική δια τήν σκληρότητα αυτής ήν πολιτική των άκρων. Έν τούτοις ή επανάστασις δέν κατεστέλλετο, δι' ό και άποτυχών ο Λόρδος άνεκλήθη δια τάς σκληρότητας αυτού. Ό Σπένσερ εφρόνησεν ότι ο προ'ισταμένός του ήδικήθη, έτη τινά δέ μετά τον θάνατον αυτού υπερήσπισε τον χαρακτήρα και τον τρόπον τής διοικήσεως εκείνου εν Ιρλανδία. Ένεκωμίασε τήν άνδρoπρέπειαν και τό ευγενές του χαρακτήρος αυτού ως και τον άκάματον ζήλον εν τή υπηρεσία τής Βασιλείσσης. Είτα εν τή περιλειπί αυτού έργη Fairy Queen ο Λόρδος Grey χρησιμεύει ως ύπόδειγμα του sir Artegal του ίππότης τής Δικαιοσύνης έχρησίου του εικονίζονται ως ερινύς αίτινες συνήντησαν αυτόν εν τή επανόρθω εκ των θριάμβων του. Εί και άνακληθέντος του Grey ο Σπένσερ επάυθη τής θέσεώς του δέν κατέλιπε τήν Ιρλανδίαν. Ό σκοπός δι' όν εκεί μνηνάστευσεν επέτυχέ πως και τούτεῦθεν ή Ιρλανδία υπήρξεν ή κατοικία του κατά τε τάς εύτυχίας και τάς δυστυχίας. Κατά τήν εκεί διαμονήν του τό έργον αυτού Fairy Queen έκνοσορήθη εν τή διανοία του και από τής εποχής καθ' ήν άπεσύρθη εκ τής δημοσίας υπηρεσίας κατεγίνετο γράφων αυτό. Έν τούτοις μέχρι του 1589 δέν διανοήθη να δημοσιεύση μέρος τι εκ τής Fairy Queen. Φίλος του όμως τις άναγνούς μέρος του ποιήματος του καθήδυνθη εκ τής ωραιότητός του και επληρώθη θαυμασμού δια τό ήθικόν μεγαλείον του, διό και εφρόνησεν ότι τής γλυκύτητος τήλικούτου έργου δέν έπρεπε να στερηθή τό Άγγλικόν κοινόν.

Γνωστός υπό του φίλου τούτου γενόμενος τή τότε βασιλείσση Έλισάβετ και άναγνούς αυτή μέρη τινά του έργου του εκλέγων τά αυτή άναφερόμενα καθήδυνε τήν άνασσαν δι' άφθόνου φιλοφροσύνης χορηγήσασαν αυτή πεντηκοντάλιον ετήσιον σύνταξιν. Έν έτει δέ 1590 εδημοσιεύθη τό έργον μη περιέχον όμως δώδεκα βιβλία, ως ήτο τό σχέδιον του ποιητού, αλλά μόνον τά πρώτα τρία. Ουδέν ήττον όμως καιπερ άσυμπλήρωτον τό έργον κατέστησε τον Σπένσερ κορυφήν των ζώντων Άγγλων ποιητών και τον πρώτον άληθώς μέγαν ποιητήν από του Chaucer,

Άναμφίβολον όμως έστιν ότι ούτος επανήλθεν εις Άγγλίαν βουκαλιζόμενος υπό τής έλπίδος ότι εκεί ή μεγαλοφυία του ήθελεν άμειψθή δια προσφυστέρως και έπωφελεστέρως θέσεως εκείνης ήν εν Ιρλανδία κατείχεν, αλλά καιτοι άνέμεινε δώδεκα μήνας, έτυχε μὲν άφθόνων επαίνων, ουδενός όμως εύσιαστικώτερου πλὴν τής βασιλικής συντάξεως, ήν ο μέγας θυσαυροφύλαξ τά μάλα άγανακτιών κατέβαλλεν αυτή. Ουδέν άρα άπορον ότι επανέκαμψεν εις Ιρλανδίαν μεσοῦντος του 1591 έμπλεως καταφρονήσεως του βίου. Φθίνοντος του 1592 τό δεύτερον ήδη έμμανώς ήράσθη σεμνής παρθένου περι ής τούτο μόνον είναι γνωστόν ότι ήνομάζετο Έλισάβετ. Τό εν άρχή άνένδοτον τής έρωμένης του παρά μικρόν απήλπικεν αυτόν, εύτυχώς όμως επί τέλους εκείνη εκάμψθη υπό του ποιητικού οίστρου, μεθ' όν ούτος εξεδήλω τον έρωτά του και ο ύμέναιος έθηκε τέρμα εις τάς άγρυπνίας τής πτεροέσσης του Σπένσερ φαντασίας. Τό γεγονός των γάμων αυτού ο ποιητής ελάμπρυνε δια του επιθαλαμίου (epithalamion) κλεινόν έρωτικόν άσμα εν τή Άγγλική γλώσση και τό τελειότατον εξ όλων των ουκ όλίγων ποιημάτων. Έν έτει 1598 νέα πολιτική θύελλα κατέλαβε τήν Ιρλανδίαν ής ένεκεν ο ποιητής άπεστερήθη τής εκεί περιουσίας του άπώλεσε δέ και ένα υίον του. Εις Άγγλίαν επανελθών μετά τής συζύγου και τής λοιπής οικογενείας απέθανε τήν 16 Ιανουαρίου 1599 ως λέγει ο Ben Jonson δι' έλλειψιν άροτου μη δυνηθείς να συμπληρώση τό ανωτέρω μυθουοειθέν έργον αυτού.

Τό ποιήμα τούτο Fairy Queen είναι τό ύψιπετέστερον ποιήμα εν τή Άγγλική γλώσση. Εις μεγαλοπρέπειαν, ευκαμψίαν, άφθιτον ποικιλίαν φαντασίας ο Σπένσερ εξέσχεν όλων των ποιητών οίτινες έγραψάν ποτε. Δι' ό ούτος ήγαπήθη υπό των άλλων και εκλήθη των ποιητών ποιητής. Έλέχθη δέ περι αυτού ότι ει και δέν είναι ο μέγιστος των άλλων Άγγλων ποιητών, όμως ή ποιησις του είναι ποιητικωτάτη εν όλη τή ποιήσει. Ό Σαικσπέιρος υπερέχει αυτού κατά τήν δημιουργικήν δύναμιν και τό ενδιαφέρον του ανθρώπου όπερ δια των έργων του κινεί. Ό Chaucer κατά τήν σύλληψιν του χαρακτήρος, ο Μίλτων κατά τήν δύναμιν τής διανοίας και τό ύπέροχον του ύφους, άλλ' ό Σπένσερ εξέχει πάντων τούτων κατά τήν εξαίρετον αίσθησιν του καλού και τό έμμελές των στίχων αυτού.

(Παράφρασις εκ του Άγγλικού)

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Ν. ΚΑΠΠΟΣ

Διδάκτωρ του Δικαίου.

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ

Στήν Ιερά σκιά σου.

ΤΗΝ ύστερη τήν ώρα ποῦ σ' εκύτταζα
Με μάτια βουρκαωμέν' από τό κλάμα
Και κάτι ψιθυρίζανε τά χείλη μου,
Μιά δέησι για σένα, κάποιο τάμα!

Τήν ύστερη τήν ώρα π' όλα σβύνουνε
Χρυσόφτερες έλπίδες μας και πόθοι
Και φαίνεται τό φάντασμα τής Μοίρας μας
Π' άδιάκοπα τήν τύχη μας θα κλώθη!

Έκείνη τή στιγμή άκτινοβόλησε
Έπάνω στήν όλόκληρη μορφή σου
Τό ύστερο χαμόγελο ποῦ στόλιζε
Όλόκληρη τήν εῦμορφη ζωή σου.

Γελοῦσες, γιατί ήξευρες πώς θ' άφηνες
Τριγύρω εύλογίες στή ψυχή σου
Χαρούμενος απέθρησκες γιατί έδωκες
Ατίμητη εύχούλα στο παιδί σου.

Έκείνο τό δακρύβρεκτο τό φίλημα
Ποῦ δρόσεισε τό τίμιο σου χέρι
Αχ, πόση άνακούφιση και άρεση
Στοῦ βίου τής πικρίας θα μοῦ φέρη!

Στή « Νέα τή Ζωή » μας ποῦ άγάπησες,
Τό άσχημο τραγοῦδί μου σοῦ γράφω.
— Θεέ μου, άς έγίνοντο οι στίχοι μου
Λουλουδία στοῦ πατέρα μου τον τάφο!

Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Η Π Α Λ Η

Η πάλη είναι εικών μάχης του ανθρώπου, χρησιμοποιώντας τα φυσικά αὐτοῦ ὄπλα μόνον, ἵνα καταβάλῃ τὸν ἀντίπαλον. Παρ' ἅπασιν τοῖς λαοῖς καὶ κατὰ πάντα τοὺς χρόνους ἡ πάλη ἀνεπτύχθη ὑπὸ κανόνας καὶ εἰς χρήσεις διαφόρους. Ἡ τὴν σήμερον διεθνῶς παραδεδεμένη πάλη συνίσταται εἰς τὸ νὰ ρίψῃ ὁ ἕτερος τῶν παλαιστῶν τὸν ἀντίπαλον αὐτοῦ κατὰ γῆς καὶ κατὰ τῶν δύο ὀμοπλατῶν αὐτοῦ ταυτοχρόνως. Κατὰ ταύτην δὲν ἐπιτρέπονται τὰ κτυπήματα, οἱ ὑποσκελισμοί, αἱ λαβαὶ τοῦ ποδὸς διὰ τῶν χειρῶν, αἱ στροφαὶ τῶν βραχιόνων καὶ ἡ χρῆσις τοῦ πόνου ὡς μέσου.

Ἡ πάλη εἶναι ὁ τύπος τῆς ἀσκήσεως τῆς δυνάμεως. Εἶναι ἀσκήσις, ἣν ὀλίγον ὑπολήπτονται οἱ νέοι μας, ἥτις ὅμως μετὰ τὸν δρόμον εἶναι ἡ μᾶλλον πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς υγιεινῆς αὐτῶν ἀρμόζουσα. Ἡ πάλη πλὴν τῆς ἀναπτύξεως τῶν μυϊκῶν δυνάμεων ἔχει καὶ παιδαγωγικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀγωνιζομένου σπουδαίαν. Ἐθίζει αὐτὸν εἰς τὴν καρτερίαν, δι' ἧς ἐπιτυγχάνει τὴν ἐξάντλησιν τῶν δυνάμεων τοῦ ἀντιπάλου του· ἐθίζει αὐτὸν εἰς τὴν πειθαρχίαν, ὑποχρεοῦσα αὐτὸν νὰ ἀκολουθῇ ἀγωνιζόμενος ὠρισμένους νόμους καὶ διατάξεις· ἀναπτύσσει δὲ καὶ τὴν ἐτοιμότητα τοῦ πνεύματος, διότι κρατεῖ αὐτὸν ἐν διαρκεῖ προσοχῇ, ἔπως ἐν τάχει ἀντιλαμβάνηται καὶ τὰ ἐλάχιστα τοῦ ἀντιπάλου του λάθη καὶ ἐπωφελεῖται αὐτῶν, καὶ δὴ τὴν παραμέλησιν τῆς καλῆς στήσεως, ἥτις ἐν τῇ πάλῃ καὶ τῇ σπαρτιατικῇ εἶναι διαρκῆς ἀπόκρουσις.

Ἡ πάλη ἀνάγεται εἰς παναρχαίους χρόνους. Ὁ Ζεὺς ἐπάλασε πρὸς τὸν Κρόνον, ὁ δὲ Ἡρακλῆς λέγεται ὅτι ἤρατο νίκας πάλης καὶ παγκρατίου. Παρ' Ὀμήρῳ κατὰ τοὺς ἐπὶ τοῦ θανάτου τοῦ Πατρόκλου τελεσθέντας ἀγῶνας παλαίτουσι πρὸς ἀλλήλους (1) ὁ Αἴας καὶ ὁ Ὀδυσσεύς. Ἐν Λέσβῳ δὲ ὁ Ὀδυσσεύς κατεπάλασε τὸν Φιλομηλείδην. Τὴν παλαίαν εἰς τὴν ἡμῶν τέρχην εἰσήγαγε πρῶτος ὁ Θησεύς· τοῦτο δὲ μαρτυρεῖ ὁ Πausanias, ἀναφέρον εἰς τὰ Ἀττικὰ αὐτοῦ τὰ ἑξῆς: «Λέγεται δὲ ὁ Κερκυῶν τοὺς καταστάντας εἰς πάλην διαφθεῖραι, πλὴν Θησεύς. Θησεύς δὲ κατεπάλασεν αὐτὸν σοφίᾳ τὸ πλεόν. Παλαιστικὴν γὰρ τέχνην εὔρε Θησεύς πρῶτος καὶ Πάλης κατέστη ὑστερον ἄπ' ἐκείνου διδασκαλίαν, πρότερον δὲ ἐχρώντο μεγάθυοι μόνον καὶ ῥώμη πρὸς τὰς πάλας».

Ἡ πάλη, τὸ τεχνικώτατον καὶ πανουργώτατον τῶν ἀθλημάτων κατὰ Πλούταρχον, ἦτο ἐν τῶν πέντε ἀγωνισμάτων τῶν ἀποτελούντων τὸ Πένταθλον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι, ἦτο δὲ δύο εἰδῶν ἡ ὀρθὴ ἢ ὀρθοστάδην πάλη, ἡ καὶ ὀρθοπάλη καλουμένη καὶ ἡ ἀλίνδην ἢ κύλισις. Ἐν τῇ

πρῶτῃ ἐνίκα ὁ καταρρίπτων τὸν ἀντίπαλον τρίς, ἐν δὲ τῇ κυλίσει, ἧς ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐγένετο χρῆσις, ἐπειράτο ἐκάτερος νὰ καταβάλῃ καὶ καταπαλαίσῃ καὶ χαμαὶ τὸν ἀνταγωνιστὴν του ρίψῃ ὑπτιον καὶ κρατήσῃ ἐν τῇ θέσει αὐτῇ μέχρις οὗ ἀπαυδῶν οὗτος ὠμολόγει τὴν ἥτταν του ἀπαγορευῶν (ἀνατείνων τὴν χεῖρα). Ἐν τῇ πάλῃ ἡ νίκη δὲν ἐξηρτάτο ἀπλῶς μόνον ἐκ τῆς ῥώμης, ἀλλὰ μάλιστα καὶ ἐκ τῆς τέχνης τοῦ συλλαμβάνειν καὶ καταπαλαίειν τὸν ἀνταθλον. Ἦσαν δὲ ἐν χρῆσει πολλὰ σχήματα καὶ δόλοι ἐν τῷ ἀγῶνι ἐπιτρεπόμενοι, ὧν περιεσώθησαν οὐκ ὀλίγοι τεχνικαὶ ὄροι καὶ ἐρμηνεῖαι ἀρχαίαι· οἷον: ὑποσκελλίζειν, κλιμακίζειν, τραχηλίζειν, λυγίζειν, στρέφειν, ἄγχειν, κλᾶν τοὺς δακτύλους, ἀκροχειρίζειν, συνταράσσειν τὰ μέτωπα. Ὁμοίως περιεσώθησαν καὶ ἐπίθετα παλαιστῶν· οἷον: ἰσόπαλος, συλλαχῶν, συγκεκληρωμένος, ἀντίπαλος, ἐφεδρος, (1) ἀνέφεδρος...

Ἡ πάλη διεξήγετο ἐν ὠρισμένῳ χώρῳ κωνίστρα ἢ παλαίστρα καλουμένη, ἐπιστρωμένῳ δι' ἄμμου. Ἐπάλαιον δὲ οἱ παλαισταὶ κατὰ τοὺς ἀρχαιότερους χρόνους φέροντες περιζώμα περὶ τὴν ὀσφύν, βραδύτερον δὲ, ἕνεκα ἐπεισοδίου τινός, γυμνοί. Ἠλείφοντο δὲ δι' ἐλαίου, ἕπερ συνήθως ἐφέρετο ἐν μικρῷ ἀγγεῖῳ καὶ ἐκονόντο ἥτοι ἐπεπάσσοντο διὰ λεπτῆς κόνεως, τὸ μὲν ἵνα μὴ τὸ σῶμα αὐτῶν ἀποδαίνῃ ἄγαν λεῖον καὶ ὀλισθηρὸν καὶ δὴ ἐν τῇ πάλῃ δύσληπτον, τὸ δὲ πρὸς υγιείαν, ἵνα μὴ ἐπέρχῃται αἰφνιδια ψύξις ἐκ τῆς ἐφιδρώσεως. Πρὸς καθάρσιν δὲ τοῦ σώματος μετὰ τὴν ἀθλήσιν ἐπέξεον πρὸ τοῦ λουτροῦ τὸν ἄλλως τε καὶ ἐκ τῆς ἄμμου γλοιὸν ἢ ῥύπον διὰ τῆς σπλεγγίδος. (2)

Ἦτο δὲ αὕτη ἐργαλεῖον μεταλλικὸν λιστροειδὲς ἦτοι κοχλιασοειδὲς, ἐπιμήκη ἔχον τὴν κοιλότητα. Ὁ σπόγγος ὠσαύτως, ἐννοεῖται, ἦτο ἀναγκαῖος ἐν τῇ ἀπολούσει.

Δεινὸς ἀθλητῆς ἐν τῇ πάλῃ ὑπῆρξεν ὁ ἐκ Κρότωνος Μίλων ὁ Διοτίμου. Ἡ ῥώμη τοῦ Μίλωνος πολλαχῶς ἐνεκωμιάσθη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων. Ἐγένετο ὀμιλητῆς τοῦ Πυθαγόρου, διατρίψαντος ἐν τῇ πόλει πολὺν χρόνον. Λέγουσι δὲ ὅτι ἐν τῷ συσσιτίῳ ποτὲ τῶν φιλοσόφων πονήσαντος στόλου ὁ Μίλων ὑποδύς ἔσωσεν ἐκ τοῦ κινδύνου ἅπαντας καὶ τοὺς περὶ αὐτόν. Ἀλλὰ περὶ τοῦ ἀθλητοῦ φέρονται τὰ ἑξῆς· ἰστάμενος ἐπὶ ἀγλιμμένῳ δίσκῳ «γέλωτα ἐποιεῖτο τοὺς ἐμπύπτοντάς τε καὶ ὠθοῦντάς ἀπὸ τοῦ δίσκου»· ἐκράτει καρπὸν ροῖας οὕτω στερεῶς ἀπὸ τῆς χειρός, ὥστε ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀποσπασθῇ ἡ ροία, ἦν ἄλλως οὐδ' ἐκείνος διὰ συνθλίψεως ἔδραπτεν, (καίτοι δὲν ἦτο ἐπ' ἴσης ἀνδρείος τὴν

(1) Ἐφεδρος ἐκαλεῖτο ὁ ἀθλητῆς τῆς πάλης, ὁ μὴ ἔχων ἀντιστοίχον νὰ ἀποτελέσῃ ζεῦγος, δηλ. ὁ μὴ συλλαχῶν, ὁ μὴ συγκεκληρωμένος, ὅπως ἦτο ὁ ἀνέφεδρος· διότι καὶ τότε ἡ κλήρωσις τῶν παλαιστῶν ἐγένετο κατὰ ζεύγη ὅπως καὶ νῦν. Ὁ ἐφεδρος λοιπὸν εἶχε τὸ πλεονέκτημα ὅτι ἀπέφευγε τὸν μετὰ τοῦ ἀντιστοίχου του διαγωνισμόν, μὴ ὑπάρχοντος τοιοῦτου· τῆς τοῦ ἀνεφένδρου ὅμως νίκης ἢ δόξα καὶ ἡ ἀξία ἦτο μεγαλύτερα τῆς τοῦ ἐφένδρου.

(2) Σπλεγγίδες εὐρέθησαν ἐν Ὀλυμπίᾳ ἱκαναὶ τὸν ἀριθμόν.

(1) Ὀμήρου Ἰλιάς 47. 705.

ψυχὴν, διότι ἡ ἐρωμένη ρχστα τὴν ῥῶαν ἐξήρει) περιέβαλλεν ὡς διὰ στεφάνου τὸ μέτωπον διὰ χορδῆς, ἣν ἐρρύγγυε κλείων τὸ στόμα καὶ συνέχων τὴν ἀναπνοὴν ἐντὸς τῶν χειλέων μέχρι ἐξογκώσεως τῶν φλεβῶν τῆς κεφαλῆς. «Στρατευσάντων δὲ τῶν Σουδαριτῶν διὰ τριάκοντα μυριάδων ἐπὶ τοὺς Κροτωνιάτας, οὗτοι ἀντετάχθησαν διὰ δέκα μυριάδων, ἡγουμένου τοῦ Μίλωνος, ὅστις καὶ κατήλθεν εἰς τὴν μάχην ἑσπεφανωμένος τοῖς Ὀλυμπιακοῖς στεφάνοις καὶ διασκευασμένος δίκην Ἡρακλέους λεοντῆ καὶ ροπάλῳ, ἔτρεψε δὲ πρῶτος τοὺς καθ' αὐτὸν τεταγμένους πολεμίους καὶ ἐγένετο αἴτιος τῆς νίκης».

Μόνον τὸν ἐξ Αἰτωλίας βουκόλον Τίτορμον ὠμολόγησεν ἑαυτοῦ ὑπέρτερον ὁ Κροτωνιάτης ἀθλητῆς· «ἰδὼν γὰρ τὸν Τίτορμον μέγαν τὸ σῶμα ἠθέλησε νὰ λάθῃ πείραν τῆς ἰσχύος αὐτοῦ· οὗτος δὲ λαμβάνει λίθον μέγιστον καὶ πρῶτον μὲν ἔλκει αὐτὸν πρὸς ἑαυτόν, εἶτα ἀπωθεῖ, καὶ δις καὶ τρίς τοῦτο ἐποίησε, καὶ μετὰ ταῦτα ἤρην αὐτὸν ἕως εἰς τὰ γόνατα, καὶ τέλος ἀράμνος ἐπὶ τὸν ὦμον ἔφερεν ἕσον ἐπ' ὀργυῖας ὀκτῶ καὶ ἔρριψεν· ὁ δὲ Κροτωνιάτης Μίλων μόνον τὸν λίθον ἐκίνησεν· εἶτα ὁ Τίτορμος εἰς τὴν ἀγέλην ἐλθὼν καὶ στάς ἐν μέσῳ ἔλαβε τοῦ ποδὸς μέγιστον ταῦρον ἄγριον ὄντα καὶ ἐκράτησεν αὐτὸν σπεύδοντα νὰ ἐκφύγῃ· παρίοντα δὲ ἕτερον ταῦρον τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ ἐκράτει· θεασάμενος δὲ ταῦτα ὁ Μίλων, ὅστις ἕνα μόνον ταῦρον ἀνεκράτησεν, εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνατείνας τὰς χεῖρας εἶπεν· «ὦ Ζεῦ, μὴ τοῦτον Ἡρακλῆ ἡμῖν ἕτερον ἐσπεύρας;»

Περὶ τῆς πολυφαγίας δὲ τοῦ Μίλωνος ὁ Ἀθήναιος ἀναφέρει πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ τάδε: «ἐν Ὀλυμπίᾳ ταῦρον ἀναθέμενος τοῖς ὅμοις τετραετῇ ὁ Μίλων, καὶ τοῦτον περιενέγκας τὸ στάδιον μετὰ ταῦτα δαιτρεύσας, μόνος κατέφαγεν αὐτὸν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ». Τὸ τέλος τοῦ Μίλωνος ἦτο τραχικόν, ἕνεκα τῆς ὑπερβολικῆς ἐπὶ ῥώμῃ πεποιστήσεως αὐτοῦ· διότι «θελήσας ἐν δάσει σχίσαι διὰ τῶν χειρῶν κορμὸν δρυός, εἰς ὃν ἦσαν ἐμβεδλιμμένοι σφήνες, ἐμβαλὼν χειρας ἅμα καὶ πόδας εἰς τὴν ρωγμὴν ἐξέτεινε τὰ δύο ἄκρα τοῦ ἡμισχίστου κορμοῦ»· ἀλλὰ τότε ὀλισθαίνουσιν οἱ σφήνες καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ μένουσιν ἐντὸς τοῦ ξύλου. Ὁ ἀθλητῆς ἐγένετο βορὰ τῶν λύκων. Παρεμπερές ἦτο καὶ τὸ τέλος ἑτέρου περιφύμου ἀθλητοῦ τοῦ Πολυδάμαντος. Δεινὸς ἐπίσης παλαιστῆς Ὀλυμπιονίκης ἀναφέρεται Δημοκράτης ὁ Τενέδιος, ὅστις ἐτιμήθη καὶ δι' ἀνδριάντος ἐν τῇ Ἀλαίᾳ. Ἐν τίνι εὐρεθέντι ψηφίσματι ὁ Δημοκράτης ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν Ἡλείων Πρόξενος καὶ εὐεργέτης τῆς πόλεως. «Δημοκράτης ὁ παλαιστῆς καὶ αὐτὸς νοσήσας τοὺς πόδας παρῶν εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ στάς ἐν τῷ σταδίῳ, περιγράφων ἑαυτῷ κύκλον, προσέταττε τοῖς ἀντιπαλαισταῖς ἕξω τῆς γραμμῆς αὐτὸν προέλκειν· οἱ δὲ ἤττωντο ἀδυνατοῦντες· ὁ δὲ εὐ διαβάς ἐν τῇ στάσει καὶ ἐκρατῶς, στεφανούμενος ἀπῆει». Ὡσαύτως Ἀμινιάς ὁ Βαρκαῖος, ὅστις ἐνίκησε τῷ 460 π. Χ. ἐν Ὀλυμπίᾳ πάλην. Ὁμοίως παλαιστῆς τις ἐκ Μιλήτου ἐνίκησεν ἐν Ὀλυμπίᾳ τὸν ἀνταγωνιστὴν του, Ἐφέσιον τὴν πατρίδα, λυθέντων,

ὡς λέγεται, τῶν Ἐφεσίων γραμμάτων, ἅπερ οὗτος ἔφερεν ὡς περίαπτον περὶ τὸν ἀστράγαλον. Μεταξὺ τῶν ἐνδόξων παλαιστῶν Ὀλυμπιονικῶν δέον νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα καὶ τὸν Στράτωναν τὸν Ἀλεξανδρέα, ὅστις κατὰ τὸν Πausanias περὶ οδονίκτης ἅμα καὶ παρὰ οδονίκτης ἀνεκνήρυχθη, τὸ μὲν ὅτι παρὰ οδονίκτης ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ εἰς πάλην καὶ παγκράτιον, τὸ δὲ ὅτι καθ' ἑλὴν τὴν τετραετῇ περὶ οδονίων τῶν ἀθλητικῶν ἀγῶνων ἐνίκησεν.

Θ. ΛΑΡΔΗΣ

ΜΙΑ ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΤΟ ΑΔΕΛΣΒΕΡΓΙΟΝ ΑΝΤΡΟΝ

ΕΓΡΙΣΚΟΜΕΝΟΣ ποτε ἐν Τερρέστη ἐξέφρασα πρὸς τινὰ φίλον μου τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ ψυχροσταγὲς Ἀδελσβέργιον Ἀντρον, περὶ οὗ πλείστα θραυμάσια εἶχον ἀκούσῃ καὶ ἕπερ μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐμελλε νὰ φωταγωγηθῇ. Ὁ φίλος μου ἐδείχθη προθυμώτατος καὶ τῇ 9ῃ π. μ. τῆς 20 Ἰουλίου τοῦ 1876 εὐρισκόμεθα ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ, ὁπόθεν ἐμελλε νὰ ἀναχωρήσῃ ἢ εἰς τὸ Ἀδελσβέργιον σπήλαιον διευθυνομένη ἀτμοκίνητος ἀμαξοστοιχία ἢ ἐξ εἰκόσι ἀμαξῶν συνισταμένη.

Τῇ 10ῃ ἀκριβῶς π. μ. ἡ ἀτμάμαξα ἤρρισε νὰ κινήται. Ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν εἶχομεν πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἡμῶν τὴν θάλασσαν, ἣν διέπλεον πάμπολλα ἀλιευτικὰ πλοιάρια, καὶ τὸ μαγευτικὸν παλάτιον τοῦ Ἀρχιδουκὸς τῆς Αὐστρίας Μαξιμιλιανού, τὸ καλούμενον miramare, ἕπερ οὐδεὶς δύναται νὰ ἴδῃ καὶ νὰ μὴ οἰκτείρῃ τὴν ἀστασίαν τῆς τύχης τοῦ ἀνδρός, ὅστις δὲν ὑπῆρξε μόνον ἱκανώτατος στρατιωτικὸς ἀλλὰ καὶ δόκιμος συγγραφεύς, περιγράφας ἐν ἀνθηροτάτῃ γερμανικῇ γλώσσῃ, τὰς πολλὰς περιηγήσεις του καὶ τὴν ἐν Ἑλλάδι διατριβὴν του.

Μετὰ ἐξ ἡ ἑπτὰ σταθμοὺς εἰς 3 ὥρας καὶ 40 λεπτά ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κώμην Ἀδελσβεργ, ἔπου 4 ἀμαξοστοιχίαι εἶχον φθάσῃ πρὸ ἡμῶν κομίζουσαι ἀπειρον πλῆθος ἐπισκεπτῶν ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Αὐστρίας, Ἰταλίας καὶ Γερμανίας, ὧν οἱ μὲν προὔτιμησαν τὰ παρὰ τὸν σταθμὸν ξενοδοχεῖα καὶ ζυθοπωλεῖα, οἱ δὲ διηυθύνθησαν εἰς τὴν 10 λεπτά ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ ἀπέχουσαν κώμην. Τὴν βαν ταύτην διευθύνουσιν ἐλάδομεν ὁ φίλος μου τε ἐγὼ καὶ καὶ δὲν μετεμελήθημεν παντελῶς· διότι καὶ ἡ ὁδὸς ἦτο ὀμαλὴ καὶ αἱ ἐκατέρωθεν αὐτῆς δεινροστοιχίαι παρεῖχον κατὰ τὴν θερμὴν ταύτην ὥραν τοῦ ἔτους λίαν εὐεργετικὴν σκιάν καὶ οἱ δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν θαλεροὶ κῆποι ἦσαν λίαν θελκτικοὶ καὶ ἀληθῶς μαγευτικοί.

Πολύ ευχαριστότερον θά ἦτο ἐὰν ἡ ὁδὸς αὕτη ἦτο μακροτέρα, ἀλλ' ἦτο δυστυχῶς λίαν σύντομος καὶ μετὰ ἀκοπον πορείαν ὀλίγων μόνον λεπτῶν τῆς ὥρας ἐφθάσαμεν εἰς τὴν περίφημον κώμην Ἐδελσβεργ, ἔπου νέαι ἐκπλήξεις θαυμασιώτεραι περιέμενον ἡμᾶς. Ὁρμητικῶς ῥέων ποταμὸς διέκοπτε τὸν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ῥοὴν του, ἵνα ἐξακολουθήσῃ αὐτὸν ὑπογείως εἰσχωρῶν εἰς τὸν λόφον, ὅφ' ὃν εὐρίσκεται τὸ Ἐδελσβέργιον Ἄντρον, ἔπερ μετὰ τῆς αὐτῆς ὁρμῆς καὶ θορυβωδῶς διερχόμενος ἐξέρχεται ἀπὸ τῶν ἀντιθέτων προπύλων τοῦ λόφου καὶ ἀναλαμδάνει πάλιν τὸν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ῥοὴν αὐτοῦ.

Ἦτο ἡδὴ ἡ δευτέρα μ. μ. ὥρα καὶ ἐπειδὴ ἡ εἰς τὸ τὸ σπήλαιον εἴσοδος, μόνον μετὰ μίαν ὥραν ἐμελλε νὰ ἐπιτραπῇ, τὸ ἀπειρον πλήθος ἐτράπη τὴν εἰς τὰ ξενοδοχεῖα καὶ ζυθοπωλεῖα ἀγούσαν, ἅτινα ἦσαν πλουσίως καὶ ἱκανῶς παρεσκευασμένα, ἵνα ὑποστῶσιν οἰανδῆποτε ἐπίθεσιν ἐκ μέρους τῶν ἐπισκεπτῶν, ὧν ἕκαστος ἀρπάζων ἔτι εὕρισκε προχειρότερον καὶ πίνων ἐξαιρετικὸν ἀφρόντα ζύθον μετέβαινε εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ σπηλαίου, ἔπου μετὰ ὀλίγου χρόνου παρέλευσιν, τσαυτὴ ἦτο ἡ συνάθροισις, ὥστε ὁ πρὸ τοῦ σπηλαίου συνωστισμὸς καὶ μάλιστα ὑπὸ θερμοκρασίαν 30 τοῦ ἑκατονταδραμίου βαθμοῦ κατήντησεν ἀφόρητος ἀληθῶς. Εὐτυχῶς ἡ 3 μ. μ. δὲν ἐβράδυνε νὰ σημάνη καὶ τὸ ἀνυπόμονον πλήθος ἤρχισε νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸ σπήλαιον, εἰς ὃ εἰσῆλθον μετὰ τοῦ φίλου μου καὶ ἐγώ.

Ὅτε εἰσηρχόμεθα εἰς τὸ σπήλαιον ἐβαδίζομεν βραδέως διὰ νὰ ἐξοικειωθῶμεν πρὸς τὴν βαθμίδον ταπεινουμένην θερμοκρασίαν, ἣτις ἐπὶ τέλους εἶχε κατέλθῃ ἀπὸ τοῦ 30° εἰς τὸν 12°. Εὐτυχῶς εἶχομεν τὴν πρόνοιαν νὰ λάβωμεν τοὺς ἐπενδύτας ἡμῶν καὶ οὕτως ἠδυνήθημεν νὰ ὑπομείνωμεν τὴν φοδερὰν ταύτην μεταβολὴν τοῦ φύχους γενναίως καὶ καρτερικῶς.

Ἐπὶ ἱκανῶν βημάτων ἀπόστασιν διερχόμενοι εὐρύχωρον ὀμαλωτάτην ὁδὸν ὑπὸ τὸν θόλον τοῦ σπηλαίου ἐλαφρῶς φωτιζομένην εἰσέτι ὑπὸ τοῦ ἐκτὸς φωτός, ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κλίμακα ἣτις διὰ τῶν 84 στερεωτάτων βαθμίδων τῆς κατεβίβασεν ἡμᾶς εἰς γέφυραν ὑπὸ τὴν ὁποίαν ῥεεὶ ὁ προειρημένος ποταμὸς, οὐτινος ὁ παταγῶδης καὶ ἀφρόεις ῥοὴς, ἐμποιεῖ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὑπὸ χιλιάδων κηρίων φωτιζομένου σκότους ἕκστασιν καὶ φρίκην ἀληθῆ. Διελθόντες τὴν γέφυραν ἐφθάσαμεν εἰς ἄλλην κλίμακα ἣτις δι' 84 ἐπίσης βαθμίδων, ἀνεβίβασεν ἡμᾶς ἐκεῖ, ὅπουθεν ἀρχεται ἡ μεγαλοπρεπῆς θέα τῶν ἐξαισίων σταλακτῶν καλλιτεχνημάτων, ἅτινα ἐφιλοτέχνησεν καὶ φιλοτεχνεῖ ἡ καλλιτέχνης Φύσις.

Ἐπὶ μίαν ὀλόκληρον ὥραν ἐβαδίζομεν μὴ γνωρίζοντες εἰς ποῖον πρῶτον καὶ εἰς ποῖον τελευταῖον θέαμα νὰ στρέψωμεν τοὺς τεθαμβωμένους ὀφθαλμοὺς ἡμῶν. Ἀπὸ θαλάμου εἰς θάλαμον μεταβαίνοντες ἐβλέπομεν νέαι πάντοτε διάφορα καὶ ποικίλα σταλακτιῶν σχήματα, ἕως οὗ ἐφθάσαμεν εἰς ἡλικίαν αἰθουσαν κατάφωτον ὑπὸ τῶν κηρίων, ἐν ἣ ἔπαιάνιζον δύο ἕξοχοι στρατιωτικαὶ μουσικαὶ καὶ ἐν ἣ ἐχόρευον πάμπολλα ζεύγη χορευτῶν, ἐν μέσῳ πυκνοτάτου πλήθους θεατῶν.

Καταλιπόντες τοὺς χορεύοντας ἐξηκολουθήσαμεν τὴν πορείαν ἡμῶν μέχρις οὗ ἐφθάσαμεν εἰς νέαν εἴσοδον ἀνωθεν τῆς ὁποίας ἦτο γεγραμμένη ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή: «Πρὸς τὰ Νέα Σπήλαια». Εἰσῆλθομεν ταχέως εἰς αὐτὴν καὶ βαδίζοντες εὐθείαν καὶ πλατεῖαν ἀμαξιτὴν ὁδὸν, ἐφθάσαμεν ἐξ ἄλλου μέρους εἰς τὴν εἰρημένην αἰθουσαν τοῦ χοροῦ ἀνεπαισθήτως καὶ μετὰ μίαν ὥραν ἀκριβῶς.

Τὶ εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν κατὰ τὴν ὥραιαν ἀδιάκοπον ταύτην πορείαν εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγραφῇ λεπτομερῶς. Ἀπειρα σχήματα σταλακτιῶν ἐπαρουσιάζοντο ἡμῖν κατὰ πᾶν βῆμα, ὀνομαζόμενα διὰ τοῦ ὀνόματος τῶν ἀντικειμένων, πρὸς ἃ καθ' ὀλοκληρίαν σχεδὸν ὁμοιάζουσιν. Ὀνομαζόντο δηλονότι κρήναι, στῆλαι ἀρχαίων Ἑλληνικῶν ναῶν, τηλεβόλα, παραπετάσματα, βόρειον σέλας, ἐρυθρὰ θάλασσα, μαστωλεῖα, νεκροταφεῖα, κῆποι, θρόνοι βασιλικοὶ, κώδωνες ἐκκλησιῶν, μούμια, ὄρη, βροχαί, κοράσια κοιμώμενα, Τάρταρος, Ἐρημίτης, ἀδάμαντες, γεωγραφικοὶ χάρται, κυπάρισσι καὶ μυρία ἄλλα, οὕτως ὥστε νὰ νομίξῃ τις ὅτι εὐρίσκεται ἐν ἄλλῳ τινὶ κόσμῳ!!

Οἱ θόλοι τοῦ σπηλαίου εἶναι ὑπερῷοι: τὸ δὲ φῶς δέκα ἢ δέκα πέντε χιλιάδων κηρίων, ἀντανακλώμενον ὅτε μὲν εἰς τὸ λευκότερον χρῶμα τῶν σταλακτιῶν, ὅτε δὲ εἰς τὰς πιπτούσας σταγόνας τοῦ ψυχρότατου ὕδατος εἶδει εἰς τὸ σπήλαιον ἔψιν καταπληκτικὴν ἀλλὰ καὶ μαγευτικὴν. Ἡ θερμοκρασία ἐν τῷ σπηλαίῳ εἰ καὶ κατέρχεται μέχρι τοῦ 10ου ἢ καὶ τοῦ 8ου βαθμοῦ τοῦ Κελσίου εἶναι ἐν τούτοις ἱκανῶς ὑποφερτὴ: τὸ δὲ ὕδωρ, ἔπερ ἀντὶ ἐνὸς σολδίου προσφέρουσιν εἰς τοὺς ἐπισκέπτας τοῦ σπηλαίου τὰ κοράσια τῶν χωρικῶν, εἶναι ψυχρότατον, ὡς πάγος, ἀλλὰ νοστιμώτατον.

Ἀπὸ τῆς αἰθούσης τοῦ χοροῦ διηυδῆθημεν εἰς τὴν κλίμακα, δι' ἣς ἀνῆλθομεν, καὶ καταβάντες δι' αὐτῆς εἰς τὴν γέφυραν ἀνῆλθομεν διὰ τῆς ἑτέρας κλίμακος καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ὁδὸν τὴν ἀγούσαν εἰς τὴν τελευταίαν ἐξοδὸν τοῦ σπηλαίου, ἣν μετὰ δίωρον καὶ πλέον διατριβὴν ἐν τῷ σκότει, εἶδομεν μετ' ἀρρήτου ἀγαλλιάσεως κραυγάζοντες μετὰ τῶν συνεξερχομένων φῶς! φῶς! ὡς ποτε οἱ μετὰ τοῦ Ξενοφῶντος ἀνεβόησαν ἐπὶ τῇ θεᾷ τῆς θαλάσσης, θάλασσα! θάλασσα!

Ἐξελθόντες τοῦ σπηλαίου διηυδῆθημεν εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου, ὅπουθεν πληρωθεῖσαι αἱ ἀμαξοστοιχίαι ἀνεχώρουν κατὰ σειράν. Ἦτο ὠραῖοτατον τὸ θέαμα: οἱ ἰστάμενοι εἰσέτι προκύπτοντες ἀπὸ τῶν θυρίδων τῶν ἀμαξῶν ἐχαίρειζον τοὺς ἀπερχομένους διὰ μανδυλίων καὶ διὰ ζητωκραυγῶν. Τὸ διὰ Τεργέστην ἀνεχώρησε τὴν 9 1/2 καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν 1 μετὰ τὸ μεσονύκτιον.

Οὕτω χάρις εἰς τὴν προθυμίαν καὶ εὐγένειαν τοῦ φίλου μου ἀπήλαυσα τοῦ μαγευτικοῦ θεάματος τῶν σταλακτιῶν τοῦ Ἐδελσβεργίου Ἄντρον, ἔπερ θά μείνη ἀνεξάλειπτον ἀπὸ τῆς μνήμης μου διὰ παντός.

Δ. Β.

ΑΝΑΣΤΗΤΩ Ο ΘΕΟΣ ΜΟΥ!...

Με τὰς χεῖρας δεδεμένας ἵστατο πρὸ τοῦ Πιλάτου, καὶ ὑπὲρ τῶν διωκτῶν του ἔρρεον τὰ δακρυά του. Μὲ τὸν πορφυροῦν χιτῶνα τὸ ἀκάνθινον τὸ στέμμα, τοὺς κροτάς του ἀντίζει μὲ γαλήνιον τὸ βλέμμα. Ράπισμα ἢ σιαγῶν του δέχεται ὑπὸ βλασφημῶν, Ἐπαισχύντως μαστιγοῦται ὁ Σωτὴρ ὁ ἐλεήμων. Σπεῖρα τῶν ἀρχόντων κράζει: Μετ' ἀνόμων λογισθήτω! Ὁχλὸς βάναντος κραυγάζει: Σταυρωθήτω! Σταυρωθήτω!

Τὸν Σταυρὸν ἐπ' ὤμων φέρων Ἰησοῦς ὁ τῆς Μαρίας, Μὲ καμπτόμενον τὸ γόνυ ἐξ ὀδυνηρῆς πορείας, Εἰς τοῦ Γολγοθᾶ τὸν λόφον, μέσω ἐμπαιγμῶν, γελῶτων, Καταθάνει ὁ Μεσσίας, Ἀνθρωπῆς τῶν Αἰχμαλώτων.... Ἐπὶ ξύλου προσηλοῦσι μεταξὺ ληστῶν τὸν Ὀρτα. Ὁξὸς καὶ χολὴν ποτίζον τὸν τὸ μάννα παρασχόρτα. Τὴν πλευρὰν αὐτοῦ κεντοῦσι καταπατηταὶ τῶν νόμων. Τὰ ἱμάτια κληροῦνται μεταξὺ τῶν παρανόμων.

« Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς! » λέγει ὁ ἐπιεικῆς Δεσπότης Ἄς δοξάσῃ τὸν υἱὸν Σου σύμπασα ἡ ἀνθρωπότης! Νῦν ὁ λόγος Σου, ἡ σὰρξ Σου, ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὑψοῦται. Διὰ τῆς Σταυρώσεως τῆς ἐκ τῆς πτώσεως Ἀνθρώπου. Διὰ τοῦ Σταυροῦ μου τούτου τὴν ζῶν τὴν αἰώνιαν Δίδω εἰς τὰς ἀνθρωπίνους γενεὰς κληρονομίαν. Διὰ τοῦ πικροῦ θανάτου πρὸς Ἀνάστασιν βαδίζω, καὶ τοῖς ἄνω καὶ τοῖς κάτω τὴν ζῶν αὐτὴν χαρίζω! »

Τῆς μεγάλης Τραγωδίας ἡ μεγαλοφυῆς ἡ πρᾶξις, Τὸν Ἀδὰμ εἰς τῶν Ἀγγέλων ἐπαρέφερε τὰς τάξεις Ἄπασα ἡ Οἰκουμένη χαίρεται χαρὰν μεγάλην, Ὁ Υἱὸς εἰς τοῦ Πατρὸς του ἐπιστρέφει τὴν ἀρχαίην... Ἄρχοντες ἀπατεῶνες! Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι! Μήτηρ, μάτην κοπιᾶτε! Μὴ πλανᾶσθε Ἰουδαῖοι! Τῶν Ἀγγέλων σάλπιγγὲ κράζει: ὁ Θεὸς μου ἀναστήτω! καὶ διώκτης καὶ ἐχθρὸς μου πᾶς τις διασκορπισθήτω!...

Ἀναστήτω ὁ Θεὸς μου! ὁ Θεὸς τῆς Οἰκουμένης, Ὁ Θεὸς τῆς ἀδεκάστου κ' αἰωνίου Εἰμαρμένης! Ἄς φωτίσῃ τὴν γῆν πᾶσαν ἡ Αὐγὴ τῶν λαμπηδόνων, καὶ ἡ λάμψις τῆς ἁε λάμψῃ εἰς αἰῶνας τῶν αἰῶνων! Νῦν ἐλήλυθεν ἡ ὥρα! Πιστὸν Τέκνον τῆς Μητρὸς σου, Πρόσελθε ἐν πάσῃ δόξῃ εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς σου... Ἀπὸ τῶν τῆς γῆς περάτων ὁ λαὸς μου συναχθήτω, Κ' ἔρθου ἄς ἀναφωνήσῃ: Ὁ Θεὸς μου Ἀναστήτω!...

Ἐν Θεσσαλονίκῃ

ΚΩΝ. Ι. ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥΣ

ΥΠΟ

ΤΑΣ ΣΤΕΓΑΣ

Η ΑΜΟΙΒΗ

Κυριακή 27 Μαΐου

Αἱ πρωτεύουσαι ἔχουσι τοῦτο τὸ ἰδιάζον ὅτι κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἀναπαύσεως ἐφαρμόζεται τὸ παγκόσμιον ριγτὸν «ὄπου φύγη φύγη». Ὡς πτηνά, εἰς τὰ ὅποια ἡ ἐλευθερία ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, τὰ πλήθη ἐξέρχονται ἐκ τῶν λιθίνων κλωβῶν των καὶ ἀφίπτανται περιχαρῶς πρὸς τὴν ἐξοχὴν. Ποῖος θὰ πρωτοεὐρῆ χλόην τινὰ δροσερὰν διὰ τὴν καθίσση ἢ σικιὰν βάτου ἵνα στεγασθῆ; δρέπουσι τὰ λευκάνθεμα τοῦ Μαΐου, τρέχουσιν ἐν ταῖς πεδιάσι· ἡ πόλις λησιμονεῖται μέχρι τῆς ἐσπέρας, ὅποτε ἐπανέρχονται ἐν αὐτῇ, ἔχοντες τὸν πῖλον ἀνθοστόλιστον ἐκ κλωνίσκου λευκακάνθης καὶ τὴν καρδίαν ἰλαρὰν ἐκ γλυκειᾶς ἀναμνήσεως· ἀναλαμβάνουσι τὴν αὔριον τὸν ζυγὸν τῆς ἐργασίας.

Αἱ ἀγροτικαὶ ὀρέξεις εἰσι πανταχοῦ ἐν Παρισίοις ἐπίσημοι. Τῶν ὡραίων ἡμερῶν ἀφικνουμένων, ὑπάλληλοι, ἰδιῶται, ἐργάται ἀναμένουσιν ἀνυπομόνως ἐκάστην Κυριακὴν ἵνα μεταβῶσι καὶ δοκιμάσωσιν ἐπὶ τινὰς ὥρας τὸν ἀγροτικὸν βίον· διατρέχουσι δύο λεύγας μεταξὺ τῶν ἐργαστηρίων τῶν παντοπωλῶν καὶ τῶν πωλητῶν οἴνου τῶν περιχώρων, ἐπὶ τῇ μόνῃ ἐλπίδι ν' ἀνακαλύψωσιν ἀρμόδιον ἀγρὸν γογγυλῶν.

Ὁ οἰκογενειάρχης ἀρχεται τῆς πρακτικῆς διδασκαλίας τοῦ υἱοῦ του δεικνύων αὐτῷ σίτον, ὅστις δὲν ἔχει τὴν μορφήν τῶν μικρῶν ἄρτων καὶ λάχανα ἄγρια. Κύριος οἶδε, πόσαι συνεντεύξεις, ἐφευρέσεις, ἐπιχειρήσεις γίνονται! Τῆς Παρισινῆς δὲν ἔσχε τὴν Ὀδύσειάν του περιερχόμενος τὸ προάστειον καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ γράψῃ τὴν ὁμοιότητα τῆς πολυθρῦλότητος περιουσίας κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν τῶν Παρισίων, πρὸς τὴν τοῦ Saint-Cloud.

Δὲν θάναφέρωμεν ἐνταῦθα περὶ τοῦ ἀθεδαίου ἐκείνου πληθυσμοῦ τοῦ ἐρχομένου πανταχόθεν, δι' ἐν ἡ Γαλλικῇ Βαβυλῶν εἶναι τὸ μόνον πανδοχεῖον τῆς Εὐρώπης· φάλαγξ σοφῶν, καλλιτεχνῶν, βιομηχάνων, περιηγητῶν, οἵτινες, ὡς

ὁ ἥρωσ τοῦ Ὀμήρου, προσωρμίσθησαν εἰς τὴν νοερὰν αὐτῶν πατρίδα, ἀφοῦ εἶδον πολλοὺς λαοὺς καὶ ἄσθη ἀναφέροντες μόνον περὶ τοῦ μονίμου Παρισίου, τοῦ συνετοῦ, τοῦ ζῶντος ἐν τῇ κατοικίᾳ του, ὡς τὸ μαλάκιον ἐπὶ τοῦ σκοπέλου του, τοῦ ἐραστοῦ τῶν λειψάνων τῆς εὐπιστίας, τῆς βραδύτητος καὶ τῆς ἀφελείας τῶν παρελθόντων αἰώνων.

Διότι μία τῶν ἰδιοτροπιῶν τῶν Παρισίων εἶναι τὸ νὰ συμφιλιώγη εἴκοσι πληθυσμοὺς ἐντελῶς διαφόρους τὰ ἦθη καὶ τοὺς χαρακτήρας. Παρὰ τοῖς Ἀθιγγάνοις τῆς συναναστροφῆς καὶ τῆς εὐφυίας οἵτινες διαπερῶσιν ἀλληλοδιαδόχως ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς εἰμαρμένης ἢ τῆς ἰδιοτροπίας, βλέπει τις φιλήσυχον φυλὴν ἰδιοκτητῶν καὶ ἐργατῶν καθεστηκότων, ὧν ἡ ὑπαρξὶς ὁμοιάζει πρὸς πλάκα ὠρολογίου, ἐφ' ἧς ἡ αὐτὴ βελὸν ἐπανάγει διαδοχικῶς τὰς αὐτὰς ὥρας. Ἄν μηδεμία ἄλλη πόλις ἐπιδεικνύῃ διαίτας περιφανεστέρας, πλέον καταπληττούσας, οὐδεμία ἄλλη ἐπίσης δύναται νὰ ἐπιδείξῃ αἰνιγματωδεστέρας καὶ γαληνιωτέρας. Αἱ μεγάλαι πόλεις ὁμοιάζουν τὴν θάλασσαν· ἡ θύελλα ταραττει μόνον τὴν ἐπιφάνειαν· καταβαίνοντες εἰς τὸν πυθμῆνα, εὐρίσκετε χώραν ἀπρόσιτον τῇ κινήσει καὶ τῷ θορύβῳ. Τό γ' ἐπ' ἐμοί, κατεσκήνουν ἐν τῇ ἀκρᾷ τῆς χώρας ταύτης χωρὶς νὰ κατοικῶ αὐτὴν ἀληθῶς. Τοποθετημένος ἔξω τῶν δημοσίων ταραχῶν ἔζων πρόσφυξ ἐν τῇ ἐρημίᾳ μου, ἀλλὰ χωρὶς νὰ δύναμαι ν' ἀποσπάσω τὴν διάνοιάν μου ἐκ τῆς πάλης. Ἀκολουθῶ ὅλα τὰ συμπτώματα αὐτῆς μακρόθεν μετ' ἐπιτυχίας ἢ μετ' ἀδημονίας· συνεταριζόμεν τοῖς θριάμβοις ἢ ταῖς κηδεαῖς· δι' ὅ,τι βλέπω καὶ ὅ,τι ἐπίσταμαι τὸ μηχανήμα δὲν λαμβάνει μέρος! μόνον ἡ ἀμάθεια λαμβάνει ἀλλοῖον ἐν τῷ βίῳ ἐξωτερικόν· καὶ αὐτὸς ὁ ἐγωῖσμός δὲν ἐπαρκεῖ πρὸς τοῦτο.

Αὗται αἱ σκεψεις, ἃς ἐν ἐμοί ἐποιοῦν, ἐν τῷ ὑπερφῶ μου, διεκόπτοντο ὑφ' ὅλων τῶν «οἰκιακῶν ἐργῶν» εἰς ἃ παραδίδεται ἀκουσίως ἄγαμος, ἔχων ὡς μόνον ὑπηρετήν τὴν ἀγαθὴν του θέλησιν. Ἐπιδιώκων τὰς ἀπαριθμήσεις μου, ἐκαθάρισα τὰ ὑποδήματά μου, ἐβούρτισα τὸ ἐνδυμά μου, συνέπλεξα τὸν λαίμοδετόν μου· ἀφικόμην τέλος πάντων εἰς τὴν πανηγυρικὴν ἐκείνην στιγμὴν καθ' ἣν διαλογίζεσθαι τις καθ' ἑαυτόν, ὡς ὁ Θεὸς μετὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου, «ἐὰν εὐρίσκη ταῦτα καλά».

Μεγάλη ἀπόφασις ἀπέσπασέ με τῶν πράξεών μου· ἡ ἀγρυπνία, αἱ τοιχοκολλήσεις ἐπληροφόρησάν με ὅτι ἦτο πανήγυρις ἐν Sevres καὶ ὅτι τὸ σινοκεράμειον τεχνουργεῖον τὸ κατεργαζόμενον τὴν πορσελάνην θὰ ἦνοιγε τὰς πύλας του εἰς τὸ δημόσιον. Δελεασθεῖς, τὴν πρωΐαν, ὑπὸ τοῦ κάλλους τοῦ οὐρανοῦ, ἤμην παραδόξως ἀποφασισμένος νὰ μεταβῶ ἐκεῖ.

Ἀφικόμενος ἐν τῇ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης ἀποβάθρᾳ παρετήρησα τὸ πλῆθος βιαζόμενον, προσεκτικὸν εἰς τὸ νὰ μὴ χάσῃ τὴν ὥραν.

Λίαν ὑπέρμετρον τῶν ἄλλων ὠφελειῶν εἶναι καὶ τὸ ὅτι οἱ σιδηρόδρομοι συνειθίζουσι τοὺς Γάλλους εἰς τὴν ἀκρίβειαν. Βέβαιον νὰ ἐξουσιάζωνται ὑπὸ τῆς ὥρας θὰ ὑποτάσσωνται εἰς τὴν πειθῶ αὐτῆς. Θὰ μάθωσι νὰ περιμένωσιν ὅταν δὲν θὰ δύναται νὰ εἶναι πλέον ὑπομονητικοί. Αἱ κοινωνικαὶ ἀρεταὶ εἰσι πρὸ πάντων ἀγαθαῖ ἐξεις· ὅποια μεγάλα προτερήματα ἐνοφθαλμίζονται εἰς βεβαίους λαοὺς διὰ τῆς γεωγραφικῆς τοποθεσίας, διὰ τῆς πολιτικῆς ἀνάγκης, διὰ τῶν καθιδρυμάτων! Ἡ οὐστάσις χαλκίνου νομίσματος βαρυτάτου καὶ ὀγκωδεστάτου πρὸς συσσώρευσιν, ἐξωλόθρευσιν, ἐπὶ τινὰ χρόνον, τὴν φιλαργυρίαν παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις

Εὐρέθη ἐν τῷ βαγονίῳ πλησίον δύο ἀδελφῶν ἐπιστρεφουσῶν καὶ ἀνηκουσῶν εἰς τὴν τάξιν τῶν φιλησύχων Παρισίων, περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω. Φιλοφρονήσεις τινὲς τῆς καλῆς γειτνιασεως ἤρκεσαν εἰς τὸ νὰ ἀποκτήσω τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτῶν· μετὰ τινὰ λεπτὰ ἐγένωσκον ὅλην αὐτῶν τὴν ἱστορίαν.

Εἶναι δύο πτωχαὶ κόραι μείνασαι ὄρφανα ἀπὸ δεκαπέντε ἐτῶν καὶ αἵτινες ἔζησαν, ὡς ζῶσιν αἱ ἐργαζόμεναι γυναῖκες ἀπὸ τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς ἐγκρατείας. Κατασκευάζουσαι ἀπὸ 20 ἢ 30 ἐτῶν πόρπας διὰ τὸν ἴδιον οἶκον, εἶδον δέκα κυρίους ἀλλήλους διαδεχομένους καὶ πλουτοῦντας ἀλλ' οὐδένα μεταβληθέντα καθ' ἣν ἐποχὴν ἀπεσῦρετο. Κατοικοῦσι πάντοτε τὸ αὐτὸ δωμάτιον εἰς τὸ βάθος μιᾶς τῶν ἀδιεξόδων ὁδῶν τοῦ Ἀγίου Διονυσίου, ὅπου ὁ καθαρὸς ἀἷρ καὶ ὁ ἥλιος εἰσὶν ἀγνωστοί. Ἀρχίζουσι νὰ ἐργάζωνται μόλις ἐξημερώσῃ, παρατείνουσι δὲ τὴν ἐργασίαν των μέχρι τῆς νυκτὸς καὶ βλέπουσι τοὺς ἐνιαυτοὺς συναπτομένους εἰς τὰ ἔτη χωρὶς ἢ ζωῆ των νὰ σημειωθῇ ὑφ' οὐδενὸς ἄλλου συμβεβηκότος ἢ

τοῦ ἔργου τῆς Κυριακῆς, ἐνὸς περιπάτου ἢ ἀσθενοῦς τινός.

Ἡ νεωτάτη τῶν εὐγενῶν τούτων ἐργατίδων εἶναι τεσσαράκοντα ἐτῶν καὶ ὑπακούει τῇ ἀδελφῇ τῆς θεωρούσῃ αὐτὴν πολὺ μικράν. Ἡ πρεσβυτέρα ἐπαγρυπνεῖ, ἐπιμελεῖται καὶ ἐπιτιμᾷ αὐτὴν μετὰ στοργῆς μητρικῆς. Κατ' ἀρχὰς γελῶσιν, εἶτα σκέπτονται, εἶτα δὲ ἡ μὲν συμβουλεύει ἢ δὲ ὑπακούει. Ταλαίπωρα κοράσια μὲ λευκοφαίους τρίχας εἰς τὴν κεφαλὴν!

Φαίνονται νεώτεροι ἢ ὅσον εἶναι· εἶναι δὲ ἀπαίδευτοι παντελῶς καὶ προοῦνται ἀδιαλείπτως. Πρὶν ἤδη ἀφιχθῶμεν εἰς Κλαμάρτ, αὐταὶ ἐκράυαζον ὡς ὁ ἀναξ τοῦ παιδικοῦ χροῦ ὅτι δὲν ἐφαντάζοντο τὸν κόσμον τόσον μέγαν!

Τὸ πρῶτον ἤδη εὐρίσκονται ἐπὶ σιδηροδρόμου καὶ πρέπει νὰ βλέπῃ τις τὰς ἐκπλήξεις, τὰς φρίκας, τὰς καρτερικὰς τόλμας! Τὸ πᾶν αὐτὰς ἐκπλήττει! Ἐχουσιν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν καθυστεροῦντα χρέη τῆς νεότητος, ἅπερ καθιστῶσιν αὐτὰς εὐαίσθητους πρὸς πᾶν ὅ,τι πλήττει ἡμᾶς συνήθως μόνον κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη. Δυστυχῆ πλάσματα, ἅτινα φυλάξαντα τὰς ἐντυπώσεις ἀλλῆς ἡλικίας, ἀπώλεσαν τὴν εὐθυμίαν αὐτῶν. Ἄλλ' ὑπάρχει τι εὐσεβὲς ἐν τῇ ἀπλοϊκότητι ταύτῃ, ἣτις διετήρησε παρ' αὐταῖς τὴν νηστείαν ὅλων τῶν ἀπολαύσεων. Ἄ! ἐπικατάρματος ἔστω ὁ πρῶτος λαθὼν τὴν λυπηρὰν τόλμην νὰ συμπλέξῃ τὴν χλεύην πρὸς τὸ ὄνομα γεροντοκόρη, ὅπερ ἀνακαλεῖ τόσας φρικώδεις πλάνας, τόσας θλίψεις, τόσας ἀπογοητεύσεις! Ἐπικατάρματος ὅστις εὗρεν ἀντικείμενον σαρκασμοῦ ἐν ἀκουσίᾳ δυστυχίᾳ καὶ ὅστις ἐστεφάνωσε μὲ ἀκάνθας κώμας λευκάς!

Αἱ δύο ἀδελφαὶ καλοῦνται Φραγκίσκη καὶ Μαγδαληνὴ· ἡ σημερινὴ αὐτῶν ἐκδρομὴ εἶναι ἔργον τόλμης, ἀνευ ἐπαναλήψεως ἐν τῷ βίῳ των. Ἡ ὁρμὴ τοῦ αἰῶνος ἐφθεῖρεν αὐτὰς ἐν τῇ ἀγνοίᾳ των. Χθὲς ἡ Μαγδαληνὴ ἐπρότεινε ἀίφνης αὐτῶν τὴν ἰδέαν τοῦ περιπάτου ἢ δὲ Φραγκίσκη ἀπεδέχθη αὐτὴν παραυτίκα. Ἴσως ἤξιζε κάλλιον νὰ μὴ ἐνδώσῃ εἰς τὴν προφερθεῖσαν ὑπὸ τῆς νέας ἀδελφῆς ἐπιθυμίαν· ἀλλὰ «πράττονται τρέλλαι εἰς πᾶσαν ἡλικίαν», ὡς παρατηρεῖ τοῦτο φιλοσοφικῶς ἡ σώφρων Φραγκίσκη. Ὡς πρὸς τὴν Μαγδαληνὴν, δι' οὐδὲν μεταμύλλεται· εἶναι ὁ σωματοφύλαξ τῆς οἰκονομίας τοῦ ἐγγάμου βίου.

κάλεσεν ἄλλην ἐποχὴν· πρὶν ἢ μείνη ὄρφανή ἐπανήλθε πλειστάκις παρὰ τῆ τροφῆ αὐτῆς. Ὅ,τι παριστᾷ διὰ τὴν ἀδελφὴν τῆς τὸ θελγητρον τοῦ νεωτερισμοῦ, παριστᾷ δ' αὐτὴν τὸ φίλτρον τῆς ἀναμνήσεως. Ἀφηγεῖται τοὺς τρυγητοὺς εἰς οὓς οἱ γονεῖς αὐτῆς τὴν ὠδήγουν· τοὺς περιπάτους ἐπὶ τοῦ ὄνου τῆς γρηῆς Δουρέτου, ὃν δὲν ἠδύνατο νὰ ὀδηγήσῃ πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ ὠθοῦσα αὐτὸν πρὸς τ' ἀριστερά· τὴν συγκομιδὴν τῶν κερασιῶν καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ πλοῦς, ἐν τῇ λέμβῳ τοῦ ὀσποπώλου.

Αἱ ἀναμνήσεις αὗται ἔχουσιν ἕλην τὴν χάριν, πᾶσαν τὴν δρόσον τῆς νηπιότητος. Ἡ Φραγκίσκη ἀναμνησθῆσκει ἤττον ὅ,τι εἶδεν ἢ ὅ,τι ἠσθάνθη· ἐνῶ αὐτὴ ἀφηγεῖται, τὸ τρυβλίον παρετέθη· καθήμεθα παρὰ τὸν κορμὸν δένδρου· ἔμπροσθεν ἡμῶν ἐλίσσειται ἡ κοιλάς τῆς Sèvres, ἧς αἰκλιμακιδὸν διατεταγμένα οἰκίαι ἐρείδονται εἰς τοὺς κήπους καὶ εἰς τὰς κλιτύας τοῦ γηλόφου· παρὰ τῇ ἄλλῃ πλευρᾷ κεῖται τὸ ἄλσος τοῦ Saint-Cloud, μετὰ τῶν μεγαλοπρεπῶν αὐτοῦ συσκιάσεων, διατεταγμένων ὑπὸ λειμώνων· ὑπεράνω φαίνεται ὁ οὐρανὸς ὡς ἀπέραντος ὠκεανός, ἐν ᾧ πλέουσι τὰ νέφη! Παρατηρῶ τὴν ὠραίαν ταύτην φύσιν καὶ ἀκροῶμαι τῶν ἀγαθῶν τούτων γερωντοκορῶν· θαυμάζω καὶ ἐνδιαφέρομαι· ὁ χρόνος παρέρχεται ἠδέως χωρὶς ν' ἀντιλαμβάνωμαι αὐτόν.

Τέλος ὁ ἥλιος κλίνει· ἐνθυμούμεθα τὴν ἐπάνοδον· ἐν ᾧ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ Φραγκίσκη ἐγείρουσι τὸ πινακίον, ἐγὼ κατέρχομαι εἰς τὸ ἐργαστάσιον ἵνα πληροφορηθῶ τὴν ὥραν τῆς ἐπανόδου.

Ἡ ἑορτὴ εἶναι ἔτι λίαν ἐμφυχωμένη· ἡ ὀρχήστρα ἀντηχεῖ τοὺς κρότους τῶν ὀργάνων ὑπὸ τὰς ἀκακίας, λησιμονῶ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς καὶ παρατηρῶ· ἀλλ' ὑπεσχέθη εἰς τὰς δύο ἀδελφὰς νὰ τὰς ὀδηγήσω εἰς τὸν σταθμὸν τῆς ὠραίας θεᾶς· ἡ ἀμαξοστοιχία δὲν δύναται νὰ περιμένῃ· σπεύδω καὶ ἀνέρχομαι τὴν ἄγουσαν εἰς τὰς καρυὰς ἀτραπόν.

Πλησιάζων, ἀκούω φωνὰς ἐκ τῆς ἄλλης πλευρᾶς τοῦ λόφου· ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ Φραγκίσκη ὁμιλοῦσι πρὸς πτωχὴν κόρην, ἧς τὰ ἐνδύματα εἰσὶ κεκαυμένα, αἱ χεῖρες μελαναὶ καὶ τὸ πρόσωπον κεκαλυμμένον διὰ γραμμῶν αἰμοσταγῶν. Κατανοῶ ὅτι εἶναι νέα ἐργάτις ἐνασχολουμένη ἐν τῷ πυρεκκροτικῷ ἐργαστασίῳ,

τῷ εὐρισκομένῳ ἐκεῖ ὑψηλότερον, ἐπὶ τῶν χέρσων ἀγρῶν· ἐκπυρσοκρότησις ἐγένετο ἡμέρας τινὰς πρότερον· ἡ μήτηρ καὶ ἡ πρωτότοκος ἀδελφὴ τῆς νέας κόρης ἀπώλοντο· αὐτὴ δὲ ἐξέφυγεν ὡς ἐκ θαύματος καὶ εὐρίσκειται σήμερον ἄνευ καταφυγίου.

Ἀφηγεῖται ταῦτα πάντα μετὰ τοῦ εἶδους τῆς καρτερικῆς ἀτονίας τῶν ἀείποτε πασχόντων. Αἱ δύο ἀδελφαὶ εἰσὶ συγκεκινημέναι· βλέπω αὐτὰς συσχεπτομένας χαμηλοφώνως, ἔπειτα τὴν Φραγκίσκην ἐξάγουσαν ἐκ μικροῦ μεταξογναφάλου βαλαντίου τριάκοντα σολδία, ἅπερ ὑπολείπονται αὐταῖς καὶ δίδουσι ταῦτα τῇ δυστυχῇ κόρῃ.

Ἐπιταχύνω τὸ βῆμα ἵνα ποιήσω τὸν γύρον τοῦ λόφου· ἀλλὰ παρὰ τὴν ἐσχατιὰν ἀναμμένων, συναντῶ τὰς δύο γηραιὰς ἀδελφὰς λεγούσας μοι, ὅτι δὲν θὰ ἐπιστρέψωσι πλέον μετὰ τὸν σιδηρόδρομον ἀλλὰ ἀποστολικῶς. Ἐννοῶ τότε ὅτι τὰ προωρισμένα διὰ τὴν ἐκδρομὴν χρήματα ἐδόθησαν εἰς τὴν ἐπαίτιδα.

Τὸ ἀγαθὸν ἔχει, ὡς τὸ κακόν, τὸν ἑαυτοῦ μισμὸν· τρέχω πρὸς τὴν πληγωμένην μικρὰν κόρην· παραχωρῶ αὐτῇ τὸ τίμημα τῆς τοῦ σιδηροδρόμου θέσεώς μου καὶ ἐπανέρχομαι πρὸς τὴν Φραγκίσκην καὶ Μαγδαληνὴν γνωστοποιῶν αὐταῖς ὅτι θὰ ἐπέστρεφον μετ' αὐτῶν ἀποστολικῶς...

Ὁδήγησα αὐτὰς μέχρι τῆς οἰκίας των καὶ ἀφίνω αὐτὰς ἐπτοημένας ἐκ τοῦ ἡμερησίου περιπάτου των, τὸν ὅποιον θὰ ἐνθυμούμαι ἐπὶ μακρὸν.

Τὸ πρῶτ' ὄψικτερον τὰς ἀσήμεους ταύτας καὶ ἄνευ εὐθυμιῶν ὑπάρξεις· ἤδη κατανοῶ ὅτι ὁ Θεὸς ἔθηκεν ἀμοιβὰς εἰς πάσας τὰς δοκιμασίας· ἡ σπάνις τῶν τέρψεων δίδει εἰς τὴν ἐλαχίστην χαρὰν, εὐθυμίαν ἄγνωστον. Ἡ ἠδονὴ ἀνήκει μόνον εἰς τοὺς αἰσθητικούς· ἐνῶ οἱ ἀναίσθητοι ἄνθρωποι οὐδὲν αἰσθάνονται· ὁ κόρος ἀφήρησε τὴν ὄρεξιν ἐν τῇ ψυχῇ των, ἐνῶ ἡ ἀποχὴ συντηρεῖ τὸ πρῶτιστον τῶν ἀνθρωπίνων δώρων, τὴν εὐκολίαν τῆς εὐτυχίας!

Ἄ! ἰδοὺ ὅ,τι θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἔκαμνον πάντες· οἱ πλούσιοι νὰ μὴ σπαταλῶσι ποσῶς, οἱ πτωχοὶ νὰ ἔχωσιν ὑπομονήν.

Ἄν ἡ χαρὰ εἶναι τὸ σπανιώτατον τῶν ἀγαθῶν, ἡ εὐχαρίστησις εἶναι ἡ σπανιωτάτη τῶν ἀρετῶν.

Μαγδαληνὴ καὶ Φραγκίσκη! πτωχαὶ γερων-

τοκόραι, ἀπόκληροι πάντων, πλὴν τῆς γενναϊότητος, τῆς καρτερίας καὶ τῆς ἀγαθῆς καρδίας, προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἀπελπίζομένων, οἵτινες ἐγκαταλείπονται εἰς ἑαυτοὺς, ὑπὲρ τῶν δυστυχῶν οἵτινες φθονοῦσι καὶ ἀποστρέφονται, ὑπὲρ τῶν ἀναισθήτων, οἵτινες εὐφραίνονται καὶ δὲν ἔχουσι τὴν ἐλαχίστην εὐσπλαγχνίαν!

ΑΠΟΔΗΜΟΣ.

Η ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ

ΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑΤΟΣ

ΜΕΤ' εὐχαριστήσεως θὰ μάθωσι πάντες ὅτι ἡ ἀνασύστασις τοῦ Ἑλληνικοῦ μελοδράματος εἶναι γεγονός τετελεσμένον. Τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα θὰ σημειώσῃ τὴν ἐμφάνισίν του καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὸ Ἀθηναϊκὸν δημόσιον θὰ σπεύσῃ πρὸς ὑποστήριξιν καθαρῶς ἐθνικοῦ ἀλλὰ καὶ ἐκπολιτιστικοῦ καὶ μορφωτικοῦ ὑπὸ εὐρύτεραν ἐποψὴν σκοποῦ· θὰ παῖξῃ τὴν «Μποῆμ», τὸν «Φάουστ» καὶ κατόπιθ θὰ μεταβῇ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἔργων ἅτινα θὰ περιλάβῃ εἰς τὸ δραματολόγιόν του τὸ νεοσύστατον Ἑλληνικὸν μελοδράμα θὰ εἶναι καὶ ἡ «Ἀνδρονίκη», τὸ νεώτατον ἔργον τοῦ Ἑλλήνου μουσουργοῦ Γκρέκ. Τὸ ἔργον ἔχον τὴν ὑπόθεσιν τῆς «Ἡρωίδος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως» τοῦ ἀειμνήστου Στεφάνου Ξένου ἐκρίθη γενικῶς ὡς προῖ ὄν ἐπιμελοῦς καὶ εὐστόχου συνθέσεως.

Ψυχὴ τοῦ ἀνασυσταμένου μελοδράματος εἶναι ὁ διαπρεπὴς μουσουργὸς κ. Διονύσιος Λαυράγκας, οὗτινος τὸ εὐγενὲς ὄνειρον δὲν διέλυσαν ἀποτυχίαι καὶ δυσπρόβλητοι δυσχέρειαι ἀλλὰ χαρακτηρίζει αὐτὸν ἐνθουσιώδης καὶ μύχιος πάθος ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς μούσης.

Ἐν συνεντεύξει πρὸς συντάκτην ἀθηναϊκοῦ φύλλου ὁ κ. Λαυράγκας ἐξέφρασε τὴν αἰσιοδοξίαν του διὰ τὸ μέλλον τῆς ἐθνικῆς μουσικῆς καὶ ἐκδηλῶν ἐνθουσιασμὸν διὰ τὸ ὑπάρχον ἐν Ἑλλάδι μουσικὸν αἶσθημα, ὅπερ καταλλήλως καλλιεργούμενον ἀναμφιβόλως θὰ παρουσιάσῃ μεγάλας μουσικὰς ιδιουφίας μετὰ τινος πικρίας ἐκαυτηρίασε τὴν ξενομανίαν τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων.

Τὸ τάλαντον, τὸ σθένος καὶ τὸ βιβύ καλλιτεχνικὸν αἶσθημα ὅπερ διαρρεῖ διὰ τῶν φλεβῶν τοῦ κ. Λαυράγκα, ἡ παρουσία ἐν τῷ Ἑλληνικῷ μελοδράματι

καλλιτεχνῶν τῆς περσιῆς τοῦ κ. Χατζηλουκά καὶ τοῦ ζεύγους Κοκκίνη καὶ ἄλλων στερεωθεῖσιν φήμης ἀρκούσι νὰ ἐμπνεύσωσι τὴν πεποιθησιν ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν μελοδράμα θὰ μᾶς παρουσιάσῃ θριάμβους ἀλλὰ καὶ βίον ἀπρόσκοπτον.

Α. ΚΟΛΥΦΕΤΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΑΝΕΚΑΛΥΦΘΗ τελευταίως προῖ ἱστορικὸν σπηλαίον, πλησίον τοῦ Winznau παρὰ τὴν λίμνην Lucerne ἐν Ἑλβετίᾳ. Ἡ εἴσοδος τοῦ σπηλαίου εἶχε φραχθῆ πρὸ ἀναριθμητῶν ἐτῶν διὰ βράχων καὶ χρωμάτων. Ἀρχαιολόγοι τινὲς ὅμως, γνωρίζοντες τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ ἠνοιξαν ὁδὸν διὰ μέσου τῶν χρωμάτων καὶ οὕτω ἔφεραν εἰς φῶς σειράν σπηλαίων χρονολογούντων ἀπὸ τῆς Λιθίνης Ἐποχῆς. Πολύτιμος συλλογὴ λιθίνων ἐργαλείων περιλαμβάνουσα μαχαίρας, πελέκει, δόρατα καὶ διάφορα δοχεῖα ἀνεκαλύφθη. Ἐν ἐνὶ σπηλαίῳ οἱ ἐρευνῶντες ἀνεκάλυψαν τὰ ὅσθα πολλῶν ἡδὴ ἐκλειψάντων ζώων· ἐν δὲ διαμέρισμα τῶν σπηλαίων τούτων (ἅτινα ὑποτιθεταὶ ὅτι ἐχρησίμευσαν ὡς κατοικία οἰκογενείας τινὸς τῆς Λιθίνης Ἐποχῆς) φαίνεται ὅτι ἐχρητίμευον ὡς ἐργαστάσιον εἰς λιθοκόπους διότι εὐρέθησαν πλείστοι λίθοι ὑπὸ κατεργασίας.

Ὁ Κοσ C. D. Perrine τοῦ ἀστεροσκοπείου Lick (ἐπὶ τοῦ ὄρους Hamilton τῆς Καλιφορνίας) ἐξετάζων τὰς φωτογραφικὰς πλάκας τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἀπὸ τῆς 3ης Δεκεμβρίου 1904 μέχρι τῆς 4ης Ἰανουαρίου 1905 ἀνεγνώρισε τὴν ὑπαρξίν τοῦ 6ου δορυφόρου τοῦ Διὸς· οὗτος εἶναι ἀστὴρ 14ου μεγέθους· τὴν 4ην Ἰανουαρίου ἀπέειχε τοῦ Διὸς 45' ἐπλησίαζε δὲ πρὸς αὐτὸν 45" καθ' ἑκάστην.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸν παρετήρησαν διὰ τοῦ κατ' ἄστρονομικῶν τηλεσκοπίου Crossley.

Ὁ ὑπὸ τοῦ Barnard (ἀστρονόμου ἐν τῇ αὐτῇ ἀστεροσκοπείᾳ) τῇ 9ῃ Σεπτεμβρίου 1892 ἀνακαλυφθεὶς δορυφόρος εἶναι 13ου μεγέθους κατὰ τι λαμπρότερος αὐτοῦ. Ἡ ἀνακάλυψις αὐτῆ δεικνύει ἔτι μᾶλλον τὴν χρησιμότητα τῆς φωτογραφίας εἰς τὰς ἀστρονομικὰς ἐρεῖνας.

Αἱ ἀκτῖνες X ἀπεδείχθησαν τελευταίως χρησιμώταται πρὸς διάγνωσιν καὶ ἐξέτασιν τῶν πασχόντων ἐκ στηθικῶν ἀσθενειῶν. Κατὰ τὸν Dr Holland «δὲν εἶναι ὑπερβολὴ ἐὰν εἴπῃ τις ὅτι τὸ μόνον ἀσφαλὲς μέσον πρὸς διάγνωσιν τοῦ θωρακικοῦ ἀνευρισμοῦ εἶναι ἀκριβὲς ἐξέτασις τοῦ προσβεβλημένου μέρους διὰ τῶν ἀκτίνων X καὶ ὁ ἐμπειρὸς ραδιωγράφος δύναται πάντοτε νὰ ἀπαντήσῃ ὑπὲρ ἢ κατὰ ἐὰν διαμφιστηθῇ ἡ ὑπαρξίς τῆς ἀσθενείας ταύτης. Ἐκτὸς τούτου, ἡ χρησιμότης τῶν

ἀκτίνων Χ διαφαίνεται και ἐν τῇ διαγνώσει τῆς φθίσεως. Πρῶτον, εἰς προκεχωρημένα κρούσματα, ὅποτε, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀσθενείας, ἀκριβῆς και μετὰ προσοχῆς ἐξέτασις τοῦ προσβεβλημένου μέρους γιγνομένη κατὰ διαλείματα, εἶναι οὐχὶ μόνον ἐνδιαφέρουσα, ἀλλὰ και ἀναγκαία, ὡς μέσον ἵνα παρακολουθῆται ἡ ἀσθένεια. Δεύτερον δέ, και εἰς κρούσματα ὑποπτα, ἡ διὰ τῶν ἀκτίνων Χ ἐξέτασις εἶναι ἀναγκαιοτάτη. Ἀπεδείχθη ὀριστικῶς νῦν, ὅτι παρατηρεῖται καταφανῆς διαφορά ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ ραδιογραφήματος τῶν πνευμόνων, ἐπικυροῦσα τὴν ὑπαρξίν πνευμονικῆς ἀσθενείας, ὅτε μόνον ἐλαχίστη ὑπόψια περὶ φθίσεως ὑπῆρχεν και οὐδὲν ἐκ τῶν σωματικῶν σημείων παρουσιάσθη ὅτε βρακκίλιον τῆς φθίσεως εὔρηθη εἰς τὰ πτύελα ὅτε τὰ μόνον συμπτώματα τὰ προκαλοῦντα ἀνησυχίαν τινὰ περὶ τοῦ ἀσθενοῦς ἦσαν ἀδιαθεσία τις μικρά, ἀπώλεια βάρους, και ἴσως ἀσθενῆς τις βῆξ. Σοβαρὸν πραγματικῶς εἶναι, τὸ νὰ ἀναγκασθῇ ἐργατικὸν τινὰ ἀνδρα, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται ἴσως ὁ ἐπιούσιος ἄρτος τῆς οἰκογενείας του, νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἐργασίαν του και νὰ παρακολουθῆσθαι θεραπείαν τινὰ ἐπὶ πέντε ἢ ἐξ μῆνας εἰς τι sanatorium ἐπὶ τῇ ὑπόψια μόνον ὅτι ὑπάρχει ἐν αὐτῷ ἡ ἀσθένεια αὕτη ἔτι δὲ σοβαρώτερον τὸ νὰ περιμένῃ τις ἕως ὅτου παρουσιασθῶν πειστικώτερα συμπτώματα, ὅποτε ὅμως εἶναι πολὺ ἀργά. Ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν καταφαίνεται ἡ χρησιμότης τῆς ραδιογραφίας διότι δι' ἀκριβοῦς ἐξέτάσεως δύναται (ἐάν ἐννοεῖται, παρουσιασθῆ ἡ διαφορά ἐκείνη περὶ τῆς ὠμίλησάμεν προηγουμένως) νὰ προειδοποιηθῇ ὁ πάσχων, ἵνα λάβῃ τὰ κατάλληλα μέτρα, πρὶν προχωρήσῃ ἡ ἀσθένεια.

ΚΑΤΟΙΚΟΥΝΤΑΙ ΟΙ ΠΛΑΝΗΤΑΙ;

Ὁ Camille Flammarion γράφει ἀξιολογώστου ἀρθρον ἐπὶ τοῦ περιεργωτάτου ζητήματος τούτου, ἐν τῷ Harper's Magazine. Αἱ θεωρίαι του βασίζονται ἐν γένει, ἐπὶ τῶν γνώσεων ἡμῶν περὶ τοῦ πλανήτου Ἄρεως, οὕτως γνωρίζομεν ὅτι ἡ μετεωρολογία και ἡ κλιματολογία εἶναι σταθερωτέρα τῶν ἰδικῶν μας.

« Σήμερον » λέγει « οὐδεὶς δύναται νὰ προεῖπῃ τίς ἔσται ὁ καιρὸς αὔριον, ἀλλὰ μετὰ βεβαιότητος γνωρίζομεν τί θὰ εἶναι αὔριον, τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα ἢ τὸν ἐρχόμενον μῆνα εἰς οἰουδήποτε μέρος τοῦ Ἄρεως, διότι ὁ καιρὸς εἶναι σταθερὸς, και ὅτε δὲν εἶναι κακοκαιρία ἐπικρατεῖ καλοκαιρία. Εἰς τὴν τροπικὴν και τὰς περὶ τοὺς πόλους ζώνας, οὐδέποτε σχεδὸν βλέπομεν νέφος τι, μεταξὺ τῆς ἐκρινῆς και τῆς φθινοπωρινῆς ἰσημερίας και ὅτε δὲν δυνάμεθα νὰ ζωγραφίσωμεν τὸν Ἄρη, τοῦτο ὀφείλεται οὐχὶ εἰς τὴν ἀκριβοῦσαν ἐκείνου, ἥτις εἶναι πάντοτε καθάρα και διαφανῆς, ἀλλὰ εἰς τὴν ἰδικὴν μας τὴν τόσο συχνὰ τεταραγμένην και κεκαλυμμένην ».

Οὗτος νομίζει, ὅτι τὰ φωτεινὰ σημεία και αἱ « διώρυγες » ἐπὶ τοῦ Ἄρεως εἶναι τὰ καλλίτερα μέσα ἄτινα

θὰ μετεχειρίζοντο οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄρεως διὰ νὰ συνεννοηθῶν μετ' ἡμῶν, ἐάν ὑποθέσωμεν ὅτι ἐνδιαφέρονται περὶ τοῦ πλανήτου ἡμῶν. Πιστεῖ δὲ ὡσαύτως ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄρεως, γνωρίζουσιν πηρέστερον ἡμῶν τοὺς παγκοσμίους νόμους.

« Οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄρεως ἴντες ἀρχαιότεροι ἡμῶν, ἔσως δὲ και πλέον ἀνεπτυγμένοι, διάγυσιν ὡς ἐκ τούτου βίον εὐδαιμονέστερον, και ὑψηλότερον. Δυνάμεθα ὡσαύτως νὰ παραδεχθῶμεν, ὑπὸ πάσαν ἐπιφύλαξιν ὅμως, ὅτι εἶναι σοφώτεροι ἡμῶν ἐν τοῖς φυσιολογικῶς ζητήμασιν, ὅτι γνωρίζουσιν τὸν κόσμον μας καλλίτερον ἢ ἡμεῖς τὸν ἐκείνων, και ὅτι τέλος ἡ ἀστρονομία ἡμῶν, εἶναι βρέφος ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἰδικὴν των ».

Ὁ Ἄρης ἔχει ἐξετασθῆ καλῶς, και πολλοὶ τέλειοι χάρται αὐτοῦ ἔχουσιν ἐκπονηθῆ, ὡστε δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν αὐτὸν ὡς σφαῖραν μετ' ἡπείρους, νήσους, χερσονήσους, θαλάσσας, κόλπους και ὠκεανούς.

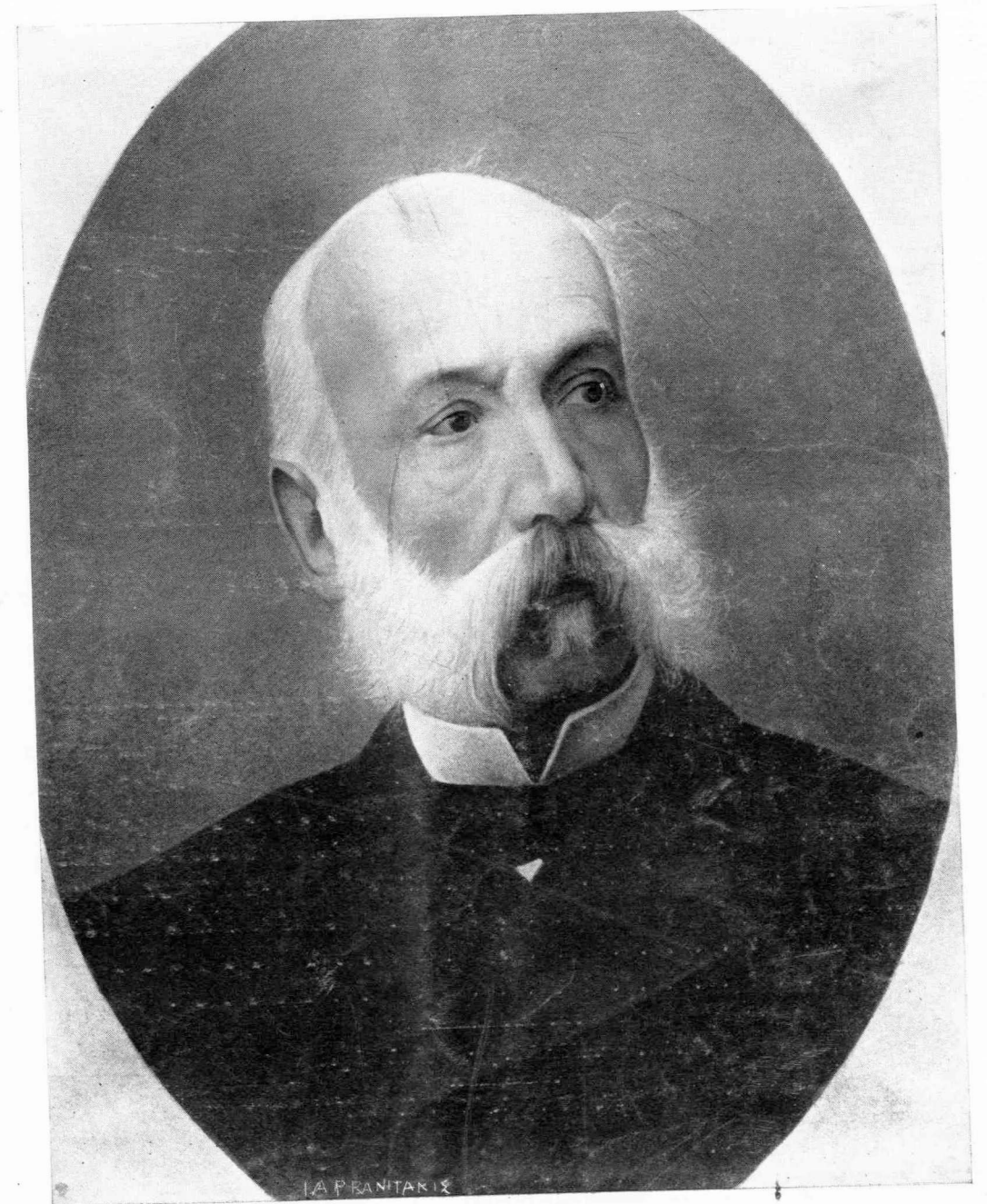
« Ἐκτὸς τούτου, νέφη, βροχαί, πλήμυρραι, χιόνες, ὠραι τοῦ ἔτους, χειμῶν, θέρος, ἔαρ, φθινόπωρον, τὰ πάντα ὑπάρχουσιν καθὼς και ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ διάρκεια τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους εἶναι ἡ αὕτη, ἐπειδὴ ἡ κλίσις τοῦ ἄξονος εἶναι ἡ αὕτη ».

« Ἐάν ὅμως θελήσωμεν ποτὲ νὰ μετεχειρισθῶμεν σημεία πρὸς συνεννόησιν, ταῦτα πρέπει νὰ εἶναι ὑπερμεγέθη. Καταλληλότερα δὲ σημεία εἶναι τρίγωνα, τετράγωνα και κύκλοι μεγέθους 100 χιλιομέτρων τοῦλάχιστον μήκους ».

« Πάντα ταῦτα, ἐννοεῖται, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι, πρῶτον, ὑπάρχουσιν κάτοικοι ἐπὶ τοῦ Ἄρεως, δεύτερον ὅτι οἱ κάτοικοι οὗτοι γνωρίζουσιν ἀστρονομίαν, και ἔχουσιν ὀπτικά ὄργανα ἀνάλογα τῶν ἰδικῶν μας, και τρίτον ὅτι ἐνδιαφέρονται διὰ τὸν πλανήτην μας. Οὗτος θὰ φαίνεται εἰς αὐτοὺς ὡς ἀστὴρ πρώτου μεγέθους, ὁ Ἔσπερος και Ἀφγερινός, ὁ λαμπρότατος ἀστὴρ τοῦ ἐνάστρου αὐτῶν οὐρανοῦ.

(Ἐκ τῆς Rapid Review).

Γ. Γ. Π.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Π. ΔΗΛΙΓΙΑΝΝΗΣ

ΠΡΩΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γεννηθεὶς τῇ 19 Μαΐου 1824 ἐν Τριπόλει και δολοφονηθεὶς τῇ 31 Μαΐου 1903 ἐν Ἀθήναις.

Ἄς ἀντηχήσῃ πένθητιν στῆς ἐκκλησιᾶς καμπάνα,
Ἄς κλάψῃ τέτοιό της παιδί ἢ πικραμένη Μάνα.
Σὲ καθ' Ἑλληνικὴ γωνιά, σὲ κάθε γῆ και μέρος,
Ἄς ἀκουστῇ πῶς ἔσθυσε, πῶς ἔπεθανεν ὁ Γέρος!

Ἄς μὴ λυπᾶται, γέροντα, ἡ εὐγενὴς ψυχὴ σου
Ποῦ ἔτσι δόγμα σοῦκοσαν τὸ νῆμα τῆς ζωῆς σου.
Τὸ αἷμα πού σου ἔχυσεν ὁ ἄνομος δολοφόνος
Τῶν Πανελλήνων ἔπλυνε τὸ δάκρυ και ὁ πόνος!
Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ